BORDO SİYAH

DÜNYA KLASİKLERİ - ROMAN

PERİLİ EV
(THE HAUNTED HOUSE)

Türkçe - İngilizce İki Dilli Baskı
(The Turkish - English Bilingual Edition)

CHARLES DICKENS

ÇEVİREN: ZEYNEP YAZICIOĞLU

PERİLİ EV
(THE HAUNTED HOUSE)

Türkçe - İngilizce iki dilli basım

(The Turkish - English bilingual edition)

CHARLES DICKENS

ÇEVİREN: ZEYNEP YAZICIOĞLU

DÜNYA KLASİKLERİ

ROMAN

PERİLİ EV
(THE HAUNTED HOUSE)
CHARLES DICKENS
Editör: Veysel Atayman
Dizi Editörü: Güneş Ayas
Çeviren: ZEYNEP YAZICIOĞLU
Redaksiyon: ASLI TOHUMCU
Türkçe Redaksiyon: Süleyman Asaf - Filiz Göver
Tashih: Esen Güray
Bordo Siyah Yayınları

DÜNYA KLASİKLERİ

PERİLİ EV

CHARLES DICKENS (1812-1870): VICTORIA DÖNEMİNİN EN BÜYÜK YAZARI KABUL EDİLEN İNGİLİZ ROMANCI. AİLESİNİN 1824'TE GEÇİRDİĞİ MALİ ÇÖKÜNTÜ, YAZARIN SANATININ VE KİŞİLİĞİNİN ŞEKİLLENMESİNDE ÖNEMLİ ROL OYNADI. BU DÖNEMDE, İŞÇİ SINIFININ HAYATINI YAKINDAN TANIMA FIRSATI BULDU. SANAYİ DEVRİMİ SIRASINDA GENİŞ KİTLELERİN ÇEKTİĞİ ACILARI VE YOKSULLUĞU GERÇEKÇİ BİR DİLLE ANLATTIĞI ROMANLARINDA, YOZLAŞAN TOPLUMSAL KURUMLARI ELEŞTİRDİ VE 19. YÜZYIL İNGİLİZ ROMANININ UNUTULMAZ TİPLERİNİ YARATTI. ROMANCILIĞIN YANI SIRA GAZETECİLİK DE YAPTI, POLİTİKA VE TİYATROYLA İLGİLENDİ. ÖNEMLİ ESERLERİNDEN BAZILARI: *OLIVER TWIST, ANTİKACI DÜKKÂNI, BİR NOEL ŞARKISI, DAVID COPPERFIELD VE BÜYÜK UMUTLAR'DIR.*

EDİTÖR

VEYSEL ATAYMAN: 1941'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI VE FELSEFE ÖĞRENİMİ GÖRDÜ. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MÜTERCİM TERCÜMANLIK BÖLÜMÜNDE UZUN YILLAR DERS VERDİ. HALEN AYNI BÖLÜMDE YÜKSEK LİSANS DERSLERİNE GİRMEYE DEVAM ETMEKTEDİR. FELSEFE, SİNEMA VE EDEBİYAT ALANINDA ÇOK SAYIDA MAKALE, DERLEME VE TELİF KİTABI YAYINLANDI.ÖZELLİKLE SİNEMA HAKKINDAKİ ÖNCÜ DEĞERLENDİRMELERİ NEDENİYLE HATIRI SAYILIR BİR HAYRAN KİTLESİNE SAHİP OLAN ATAYMAN, ÇEŞİTLİ YERLERDE VERDİĞİ SEMİNERLERLE OKURLARIYLA TEMASINI HEP SICAK TUTTU. BORDO SİYAH YAYINLARI'NIN DÜNYA KLASİKLERİ EDİTÖRLÜĞÜ GÖREVİNİ YÜRÜTTÜĞÜ SIRADA ÇOK SAYIDA DÜNYA KLASİĞİNE EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ ÇERÇEVESİNDE ÖNSÖZLER VE NOTLAR YAZDI. YÜZE YAKIN ÇEVİRİSİ YAYINLANDI. 2009 YILINDA DİL DERNEĞİ TARAFINDAN TÜRKİYE'NİN EN PRESTİJLİ ÇEVİRİ ÖDÜLLERİNDEN BİRİ OLAN ÖMER ASIM AKSOY ÖDÜLÜ'NE LAYIK GÖRÜLDÜ.

DİZİ EDİTÖRÜ

GÜNEŞ AYAS: 1981 EDİRNE DOĞUMLUDUR. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ULUSLARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜNÜ BİTİRDİ. YÜKSEK LİSANSI'NA AYNI ÜNİVERSİTENİN SOSYOLOJİ BÖLÜMÜNDE DEVAM ETMEKTEDİR. 2000 YILINDAN İTİBAREN ÇEŞİTLİ YAYINEVLERİNDE ÇEVİRMEN, EDİTÖR VE YAYIN YÖNETMENİ OLARAK ÇALIŞTI. GRAHAM ALLISON'IN *NÜKLEER TERÖRİZM,* AREND LIJPHART'IN *DEMOKRASİ MOTİFLERİ,* MİGUEL ASİN PALACİOS'UN *DANTE VE İSLAM* GİBİ ESERLERİNİ ÇEVİRDİ. ÇOK SAYIDA ÇEVİRİ, TELİF VE DERLEME ESERİ VARDIR. AİMÉ CÉSAİRE'İN TEMEL METİNLERİNİ ÇEVİREREK KENDİ MAKALELERİNDEN VE HAKKINDA YAZILANLARDAN OLUŞAN BİR SEÇKİYİ UZUN BİR GİRİŞ YAZISIYLA *BARBAR BATI* İSMİYLE YAYINA HAZIRLADI. 2009-2010'DA TARİHÇİ KEMAL KARPAT'IN YAYINLANMAMIŞ MAKALELERİNİ DERLEYEREK TÜRKÇEYE ÇEVİRDİ VE DÖRT KİTAP HALİNDE YAYINA HAZIRLADI.

ÇEVİREN

ZEYNEP YAZICIOĞLU: İLETİŞİM BİLGİLERİ DEĞİŞTİĞİNDEN ÖZGEÇMİŞİNE ULAŞILAMAMIŞTIR.

REDAKSİYON

ASLI TOHUMCU: 1974'TE LEVERKUSEN'DE DOĞDU. ÖYKÜLERİNDEN OLUŞAN İLK KİTABI *ABİS,* 2003 YILINDA YAPI KREDİ YAYINLARI TARAFINDAN, İLK KISA ROMANI *YOK BANA SENSİZ HAYAT* İSE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI TARAFINDAN 2006 YILINDA YAYINLANDI. KİTAP EKLERİNE YAZILAR YAZIP SÖYLEŞİLER YAPMASININ YANI SIRA TRT 2 İÇİN *RENGÂRENK* ADINDA BİR KÜLTÜR-SANAT PROGRAMI HAZIRLAMAKTADIR. ASLI TOHUMCU, SON YILLARDA AB-TÜRKİYE KONULU TOPLANTILARDA GENÇ YAZARLAR ADINA TÜRKİYE'Yİ TEMSİL ETMİŞTİR.

TÜRKÇE REDAKSİYON

SÜLEYMAN ASAF: 1950'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. SAINT BENOIT LİSESİ'Nİ BİTİRDİKTEN SONRA FRANSA'DA ÖĞRENİM GÖRDÜ. ODA YAYINLARI İÇİN FRANSIZCA ÇEVİRİ YAPTI. GELİŞİM HACHETTE ANSİKLOPEDİSİ YAYIN KURULU ÜYELİĞİ GÖREVİNDE BULUNDU.

RADİKAL VE *CUMHURİYET* GAZETELERİ VE AYRINTI, CAN, İNKILAP VE BORDO SİYAH YAYINEVLERİ İÇİN REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

FİLİZ GÖVER: 1947'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. REMZİ VE YENİ ALAN YAYINEVLERİ İÇİN UZUN YILLAR REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

TASHİH

ESEN GÜRAY: 1961'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ESKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDEN MEZUN OLDU. 1978 YILINDAN BERİ YAYINCILIK SEKTÖRÜNDE DÜZELTMEN OLARAK ÇALIŞMAKTADIR. GELİŞİM YAYINLARI, SABAH KİTAPLARI VE TURGUT YAYINCILIK'TA UZUN YILAR ÇALIŞTI. BORDO SİYAH DIŞINDA İŞ-KÜLTÜR YAYINLARI VE CUMHURİYET KİTAPLARINA DA DIŞARIDAN DÜZELTMENLİK YAPMAKTADIR.

PERİLİ EV

BÖLÜM I

EVDEKİ ÖLÜMLÜLER

Bu Noel öyküsüne konu olan evle ilk tanışmam, hayaletli öykülerin bilinen koşullarında ya da alışılagelmiş hayaletli ortamlardan birinde olmadı. Evi gün ışığında, üzerinde güneş parlarken gördüm. Görünürde, evi korkutucu gösterebilecek rüzgâr, yağmur, şimşek, gök gürültüsü ya da başka türlü bir tuhaf durum yoktu. Dahası, eve doğruca bir tren istasyonundan gelmiştim. Ev, istasyondan yaklaşık bir mil uzaklıktaydı ve evin önünde durup geldiğim yola baktığımda, yük treninin vadideki toprak set boyunca kayarcasına ilerlediğini görebiliyordum. Her şeyin tamamen sıradan olduğunu söylemeyeceğim, çünkü siz tamamen sıradan biri değilseniz herhangi bir şeyin size sıradan görünebileceğini pek sanmam. İşte burada kendini beğenmişliğim devreye giriyor, ama evin, herhangi birine de bana güzel bir sonbahar gününde göründüğü gibi görünebileceğini kabul edebilirim

Bu konuya yaklaşım tarzım buydu.

Kuzeyden Londra'ya doğru yolculuk yaparken, yolda durup eve bakmaya karar verdim. Sağlık durumum geçici bir süre kırsal kesimde yaşamamı gerektiriyordu. Bunu bilen ve daha önce bu evin yakınından geçmiş olan bir arkadaşım bana buranın uygun bir yer olduğunu ileri süren bir mektup yazmıştı.

Gece yarısı trene bindim ve uyuyakaldım, sonra tekrar uyandım ve pencereden kuzey ışıklarını seyrettim. Sonra tekrar uyuyakaldım ve uyandığımda her zamankine benzer şekilde, sanki hiç uyumamışım gibi hoşnutsuz bir duyguyla sabah olduğunu fark ettim. Utanarak söylüyorum ki, bu durumun sebep olduğu sersemliğin de etkisiyle, bütün gece boyunca hiç uyumadığım konusunda karşımda oturan adamla zorla bahse bile girebilirdim.

Karşımdaki adam bütün gece harıl harıl, hiç bitmeyecekmiş kadar işle uğraşmıştı. Bu mantıksız davranışına ek olarak (ondan da sadece bu beklenirdi) elinde bir not defteriyle bir kalem, sürekli bir şeylere kulak kabartıyor ve notlar alıyordu. Önceleri bu sinir bozucu notların trenin sarsıntılarıyla ilgili olduğunu düşündüm ve eğer bu seslere her kulak kabarttığında gözlerini başımın üzerine dikmeseydi kendisinin de bir inşaat mühendisi olduğunu varsayarak onu hoş görebilirdim. Şaşı, yüzünde şaşkın bir ifade olan biriydi ve davranışları giderek tahammül edilemez bir hal almıştı.

Soğuk ve cansız bir sabahtı (güneş henüz yükselmemişti) ve pencereden dışarı

bakıp demir rengini almış doğanın soluk ışıklarını ve benimle yıldızlar arasına, diğer bir deyişle benimle yaşam arasına çökmüş ağır sisi izlerken, yolculuk arkadaşıma dönüp şöyle dedim:

“Afedersiniz bayım, ama bende farkettiğiniz özel bir şey mi var?” Çünkü, gerçekten de cüretkâr bir ihtimamla şapkamı ya da saçlarımı inceleyip bir yere not ediyormuş gibiydi.

Şaşı adam gözlerini sanki vagonun arkası yüzlerce mil uzaktaymış gibi odakladığı arkamdaki uzak noktadan uzaklaştırdı ve değersizliğim karşısında yüce bir acıma duygusu beslermiş gibi şöyle dedi:

“Sizde mi beyefendi? –B.”

“B mi?” diye sordum meraklanarak.

“Sizinle bir meselem yok beyefendi,” diye yanıtladı adam. “Lütfen sesleri dinlememe izin verin – O.”

Kısa bir duraksamadan sonra bu sesli harfi telaffuz etti ve not etti.

Başlangıçta biraz korktum, çünkü yanımda bir ekspres delisinin olması ve kondüktörün ortalarda olmaması ciddi bir durumdur. Ama sonradan, adamın son günlerde Rapper olarak adlandırılan, (içlerinden bazılarına) çok saygı duyduğum, ama inançlarına katılmadığım bir mezhep üyesi olabileceği düşüncesi beni rahatlattı. Tam bunu soracaktım ki lafı ağzımdan aldı.

“Eğer sıradan insanlar gibi basit davranmıyorsam,” dedi küçümseyici bir tavırla, “beni bağışlayın. Geceyi de şimdilerde hep yaptığım gibi ruhsal iletişim içinde geçirdim.”

“Hımm!” dedim oldukça ters bir şekilde.

“Gece görüşmeleri…” diye devam etti adam, defterinden birkaç sayfa çevirerek, “Şu mesajla başladı: “Kötü arkadaş iyi huyu bozar.”

“Haklısınız,” dedim. “Ama bu düşünce tamamen yeni mi?”

“Ruhlardan yeni geldi,” diye cevap verdi adam.

Sadece o ters tavrımla yine, “Hımmm!” diyebildim ve ruhların ona en son ne söylediklerini sordum.

Adam defterine yazdığı son cümleyi büyük bir ciddiyetle okudu, “Eldeki bir

kuş saldaki iki kuştan daha değerlidir.”

“Gerçekten ben de aynı fikirdeyim,” dedim. “Ama doğrusu, dal değil midir?” diye sordum.

“Bana sal olduğu söylendi,” diye cevapladı adam.

Daha sonra bu özel açıklamanın kendisine Sokrates’in ruhu tarafından gecenin bir yarısı yapıldığını söyledi. “Dostum, umarım iyisinizdir. Bu yolcu vagonunda iki tane var. Nasılsınız? Burada on yedi bin dört yüz yetmiş dokuz ruh var, fakat siz onları göremezsiniz. Pisagor burada. Kendisi bunu söyleme özgürlüğüne sahip değil, ama yolculuktan hoşlandığınızı umuyor. Aynı şekilde Galileo da bilimsel zekâsıyla aramıza katıldı. ‘Seni gördüğüme sevindim *amico. Come sta?* Su yeterince soğuduğunda donar. *Addio!*’ diyor.” Ayrıca gece boyunca şu olaylar da meydana gelmişti: Piskopos Butler, ismini “Bubler” olarak telaffuz etmekte ısrar edince yazım ve ahlak kurallarına aykırı davrandığı ve huysuz biri olduğu gerekçesiyle geldiği yere gönderildi. Kasıtlı bir gizem yarattığı kuşkusunu uyandıran John Milton, *Yitik Cennet*’i kendisinin yazdığını inkâr etmiş ve bu şiirin Grungers ve Scadgingtone adlarında tanınmamış iki kişi tarafından ortaklaşa yazıldığını iddia etmişti. Ve İngiltere Kralı John’ın yeğeni Prens Arthur, Bayan Trimmer ve İskoç Kraliçesi Mary’nin gözetimi altında kadife boyamayı öğrendiği yedinci çemberin içinde oldukça rahat olduğunu açıklamıştı.

Bana bu açıklamaları yapan beyefendi farkında mıydı bilmem ama yükselen güneşin görüntüsünü ve sonsuz evrenin muhteşem düzenini düşünmeye başlamıştım artık ve anlattıklarından sıkıldığımı itiraf edersem beni bağışlayacağından emindim. Kısacası, bu konudan o kadar çok sıkılmıştım ki, bir sonraki istasyonda trenden inip bu sıkıcı lafları dinleme yerine gökyüzünün temiz havasını solumak beni son derece sevindirdi.

Trenden indiğimde dışarıda güzel bir hava vardı. Altın sarısı, kahverengi ve kızıl renkli ağaçlardan dökülen yaprakların arasında yürür ve etrafımdaki yaradılış harikalarına bakıp bu harikaları ayakta tutan sağlam, değişmez ve uyumlu yasaları düşünürken, adamın ruhlarla ilgili sohbeti bana bu dünyanın şimdiye dek gördüğü en sefil yolculuk hikâyesi gibi geldi. Kafamdan bu barbar düşünceler geçerken, ev görüş alanıma girdi ve evi dikkatlice incelemek için durdum.

Yaklaşık iki dönümlük, insanı hüzünlendirecek derecede bakımsız, kare şeklinde bir bahçenin ortasında tek başına yükselen bir evdi. II. George döneminden kalmaydı; Georgelar’ın dördünün de sadık bir hayranı tarafından

arzulanabilecek kadar katı, soğuk, ciddi ve zevksiz bir görünümü vardı. İçinde kimse oturmuyordu, ama son bir iki yıl içinde, yaşanılabilir hale gelmesi için ucuz bir onarımdan geçmişti. Ucuz diyorum, çünkü onarım sadece yüzeysel yapılmış ve renkleri canlı olsa da boyası ve sıvası çürüyüp dökülmeye başlamıştı. Bahçe duvarına yaslanmış orantısız bir tahtanın üstünde evin uygun

koşullarla ve mobilyalı kiraya verileceği yazılıydı. Ev hemen yanındaki ağaçlar nedeniyle gölgede kalmıştı ve özellikle, ön pencerelerinin önünde oldukça hüzünlü bir hava yaratan, yer seçimi hatalı, altı uzun kavak ağacı vardı.

Bu evin insanların uzak durduğu bir ev olduğunu anlamak zor değildi. Evden yarım mil ötedeki bir köy kilisesi kulesinin çevresinde oturan köylülerin de uzak durduğu, hiç kimsenin satın almayacağı bir evdi bu. Doğal olarak bundan çıkan sonuç, evin perili ev olarak ünlendiğiydi.

Gündüz ve gecenin yirmi dört saatlik zaman diliminin hiçbir bölümü sabahın erken saatleri kadar özel değildir benim için. Yazları genellikle erken kalkarım ve kahvaltıdan önce günlük işlerimden birini yapmak için odama çekilir, etrafımdaki sessizlik ve yalnızlıktan da en çok bu anlarda etkilenirim. Uyuyan tanıdık yüzlerle çevrilmiş olmanın verdiği berbat his bir yana –sevdiğimiz ve bizi seven insanlar, varlığımızdan tamamıyla habersiz, duygusuz bir halde ve bir gün hepimizin gideceği o gizemli dünyanın bekleyişi içindedirler– askıya alınmış yaşamlar, dünle kopan bağlar, terk edilmiş koltuk, kapanmış kitap, ya da yarıda bırakılmış bir iş, hepsi ölümü çağrıştırır bize. Bu anın sükûneti aslında ölümün sükûnetidir. Renkler ve soğuk aynı çağrışımı yapar. Ev eşyalarının gecenin karanlığından sabahın aydınlığına çıktıkları anda büründükleri, çok eskilerde kalmış ‘yeni’likleri, insanların olgunluğun ya da yaşlılığın yıprattığı yüzlerinin ölümle birlikte eski genç görüntüsüne bürünmesini akla getirir. Dahası, bir keresinde bu saatlerde babamın hayaletini görmüştüm. Canlı ve iyi görünüyordu. Normalden farklı hiçbir şey yoktu, ama onu gün ışığında, yatağımın yanındaki bir sandalyede sırtı bana dönük otururken görmüştüm. Elini başına dayamıştı ve uyukluyor mu, yoksa bir şeye mi üzülüyordu, seçememiştim. Onu orada görmüş olmanın verdiği şaşkınlıkla, önce oturdum, sonra pozisyonumu değiştirip yataktan uzanarak onu izledim. O hareket etmediği için onunla birkaç kez konuştum. Hâlâ hareketsiz durmaya devam ettiği için endişelendim ve elimi omzuna koyduğumda, aynen tahmin ettiğim gibi oldu; orada hiçbir şey yoktu.

Bütün bunlardan ve daha kolay ve açık bir şekilde anlatılamayacak diğer nedenlerden dolayı, sabahın bu erken saatlerinin, ruhlara en yakın olduğum

saatler olduğuna karar verdim. Sabahın erken saatlerinde benim için her ev az ya da çok perilidir ve perili bir ev sadece bu saatlerde işime yarar.

Kafamda bu terk edilmiş ev düşüncesiyle köye doğru yürüdüm ve küçük hanın sahibini, kapısının önünü süpürürken buldum. Kahvaltı ısmarladım ve ev konusunu açtım.

“O ev, perili mi?” diye sordum.

Han sahibi bana baktı, başını salladı ve “Bir şey söyleyemem,” diye cevap verdi.

“Demek ki perili?”

“Pekâlâ!” dedi han sahibi yüksek bir sesle, çaresizliğin verdiği bir dürüstlükle ve devam etti: “Ben olsam o evde uyumazdım.”

“Neden?”

“İnsan ancak bir evde zil çalacak kimse yokken zilin çalmasını, kapıları çarpacak kimse yokken kapıların çarpmasını ve ortalıkta kimse yokken ayak sesleri duymak istiyorsa, işte o zaman,” dedi han sahibi, “o evde uyuyabilir.”

“Evde bir şey görülmüş mü?”

Han sahibi bana tekrar baktı ve az önceki çaresiz yüz ifadesiyle ahır avlusuna doğru seslendi: “Ikey!”

Bu çağrı üzerine geniş omuzlu, yuvarlak kırmızı yüzlü, kısa sarı saçlı, oldukça geniş gülünç bir ağzı ve kalkık bir burnu olan ve üzerine uzun kollu, mor çizgili, sedef düğmeli, uzuyormuş gibi görünen ve eğer kırpılmazsa onu baştan aşağı saracakmış gibi duran bir yelek giymiş genç bir adam yanımıza geldi.

“Bu beyefendi,” dedi han sahibi, “kavaklarda herhangi bir şey görünüp görünmediğini öğrenmek istiyor.”

“Kukuletalı, baykuşu olan bir kadın,” dedi Ikey canlı bir ses tonuyla.

“Çığlık mı atıyordu?”

“Hayır bayım, Başkuşu vardı.”[1]

“Kukuletalı, baykuşlu bir kadın! Aman Tanrım! Onu hiç gördün mü?”

“Baykuşu gördüm.”

“Kadını hiç görmedin mi?”

“Baykuş kadar net değil, ama hep birliktedirler ikisi.”

“Kadını da baykuş kadar net gören biri olmuş mu?”

“Tanrı sizi korusun efendim! Bir sürü insan!”

“Kim?”

“Tanrı sizi korusun efendim! Bir sürü insan!”

“Örneğin yolun karşısında dükkânını açan şu tüccar görmüş olabilir mi?”

“Perkins mi? Tanrı sizi korusun, Perkins oraya yaklaşmaz bile. Hayır!” dedi genç adam ve kendinden emin bir şekilde: “Perkins oraya gidecek *kadar* aptal biri değildir.”

(Bu arada han sahibi Perkins’ten daha iyi bilgi alabileceğimi fısıldadı kulağıma.)

“Bu kukuletalı, baykuşlu kadın kim ya da kimdi? Biliyor musun?”

“Şey,” dedi Ikey, bir eliyle şapkasını kaldırmış diğer eliyle başını kaşırken, “Genelde bu kadının bir cinayete kurban gittiği ve baykuşun da cinayet sırasında ötüp durduğu söylenir.”

Tek öğrenebildiğim, hikâyenin sadece kısa bir özeti ve gördüğüm en içten ve geleceği parlak insanlardan biri olan bu genç adamın, kukuletalı kadını gördükten sonra sağlığını biraz yitirmiş olduğuydu. Ayrıca kendisine “Joby!” diye seslenilen ya da “Greenwood!” diye seslendiğinizde, “Neden olmasın? Öyle olsa bile, siz kendi işinize bakın,” diyen ve ‘iyi bir dost’ veya ‘tek gözlü serseri’ gibi üstünkörü ifadelerle tanımlanan bir kişi de kukuletalı kadını beş ya da altı kez görmüştü. Ama bu tanıkların bana somut yardımı dokunamazdı, çünkü ilki California’da, sonuncusu da Ikey’in söylediğine göre –bu, han sahibi tarafından da doğrulanmıştı– ‘her yerde’ görülmüştü.

Şimdi her ne kadar varoluşla arasına büyük hesap günü engelinin ve yaşayan tüm varlıkların karşı karşıya kalacağı değişimin girdiği bu esrarı, dingi ve vakur bir korkuyla değerlendirsem ve olaylar hakkında bir şey bilmiyormuşum gibi davranma küstahlığını göstermesem de; kapıların kendi kendine çarpmasını, zillerin kendi kendine çalmasını, tahtaların kendi kendine gıcırdamasını ve bunlar gibi diğer önemsiz olayları, kavramama izin verilen tanrısal kuralların

görkemli güzelliği ve her şeyi kuşatan analojisiyle bağdaştıramıyorum. Dahası, şimdiye kadar her ikisi de yurtdışında olan iki perili evde yaşamıştım. Bunlardan biri, gerçekten perilerin yoğun istilasına uğramış ve bu nedenle iki kez terk edilmiş bir İtalyan sarayıydı ve ben burada sekiz ay boyunca sakin ve hayatımdan memnun bir şekilde yaşadım. Evin hiç kullanılmamış ve sahiplenilmemiş birçok gizemli odası olduğunu görmezden geliyordum ve büyük bir odasında günün her saati kimbilir kaç kez oturup kitap okuyor ve bitişiğindeki birinci sınıf perili bir oda olduğu söylenen odada yatıyordum. Han sahibine bu yaşadıklarımdan kısaca bahsettim. Ve ona, sözünü ettiğimiz evin neden kötü bir üne sahip olduğunu açıklamaya çalıştım. Birçok şeyin adını haksız yere kötüye çıkartmıyor muyduk, bir şey hakkında ortaya kötü sözler yaymak ne kadar kolaydı. Örneğin köyde yaşayan tuhaf görünümlü, yaşlı sarhoşun ruhunu şeytana sattığı dedikodusunu ikimiz birlikte köye yaydığımızda herkesin buna inanacağını söyledim. İtiraf etmeliyim ki, yaptığım bu akıllıca konuşma han sahibi üzerinde hiçbir etki yaratmadı, dolayısıyla, bu konuşma hayatımın en büyük başarısızlıklarından biri oldu.

Hikâyenin bu kısmını kısa kesecek olursam, bu eve perili denmesine ve herkesin ondan uzak durmasına gücenmiş ve evi tutmaya yarı yarıya karar vermiştim. Böylece, kahvaltıdan sonra, Perkins'in kırbaç ve koşum takımı üreten, postaneyi işleten ve bu arada da ikna yeteneği güçlü, sert mizaçlı karısına boyun eğmek durumunda olan kayınbiraderinden evin anahtarlarını aldım ve han sahibiyle Ikey'in eşliğinde eve gittim.

Evin içi tahmin ettiğim gibi çok kasvetliydi. Evin önündeki büyük ağaçların oluşturduğu gölgelerin yavaşça dalgalanması eve son derece hüzünlü bir hava veriyordu. Kötü yere kurulmuş, kötü inşa edilmiş ve kötü planlanmış bir evdi bu. Rutubetliydi, her tarafta çürümüşlük ve fare kokusu vardı ve ayrıca insan elinden çıkan, ama sonra insanların kullanmadığı yapıların üstüne çöken o tanımlanması zor çürümüşlüğün zavallı bir kurbanıydı. Mutfaklar ve odalar çok geniş ve birbirinden çok uzaktı. Üst ve alt katlarda, birer yaşam simgesi kabul edilen odaların arasında, işe yaramaz geçitlere benzeyen koridorlar uzanıyordu. Ayrıca arka merdivenlerin dibinde, çift sıra dizilen zillerin altında, öldürücü bir tuzak gibi gizlenen, üzeri yeşilliklerle kaplı, eski, küflü bir kuyu vardı. Bu zillerden birinin siyah zemini üzerine soluk, beyaz harflerle EFENDİ B yazılıydı. Bana söylediklerine göre, bu en çok çalan zildi.

"Efendi B kimmiş?" diye sordum, "baykuş öterken onun ne yaptığı biliniyor mu?"

“Zili çalmış,” dedi Ikey.

Genç adamın kürk şapkasıyla zile vurup çalmasındaki ustalık beni oldukça etkiledi. Yüksek sesli, çirkin görünümlü bir zildi ve oldukça tatsız bir sesi vardı. Diğer zillerin üzerlerinde bağlı oldukları odaların isimleri yazıyordu: Resim Odası, Çift Oda, Saat Odası gibi. Efendi B’nin zilinin kaynağına ulaştığımda, tavanarasında üçgen biçimindeki bir odada üçüncü sınıf koşullar altında yaşamış olduğunu gördüm. Köşede bir şömine vardı ve eğer Efendi B kendisini bu şömineyle ısıtabiliyorsa oldukça ufak tefek olmalıydı. Başka bir köşede de, ancak *Tom Thumb*’ın[2] tavana tırmanabileceği yükseklikte, piramit şeklinde bir merdiveni andıran baca vardı. Odanın bir tarafındaki duvar kâğıtları, üstüne yapışan sıvayla birlikte boydan boya aşağıya düşmüş ve kapının önünü neredeyse tamamen kapamıştı. Görünüşe göre Efendi B, bulunduğu ruhsal koşullar altında duvar kâğıdını sürekli sökmüşe benziyordu. Ne han sahibi, ne de Ikey onun böyle anlamsız bir şeyi neden yapmış olabileceğini açıklayabiliyorlardı.

Oldukça geniş ve yamuk tavanarasının dışında, evde keşfedilecek başka bir şey bulamadım. Fazla mobilya olmasa da, fena döşenmemişti. Mobilyaların bir kısmı –üçte biri diyelim– evin kendisi kadar eskiydi, geri kalanı ise son yarım yüzyılın değişik dönemlerinden kalmaydı. Evin kiralanma işiyle şehirdeki bir tahıl dükkânının sahibinin ilgilendiğini öğrendim. Aynı gün onunla görüşmeye gittim ve evi altı aylığına kiraladım.

Bekâr kız kardeşimle (38 yaşında, güzel, aklı başında ve çekici bir bayan olduğunu söyleyebilirim) eve taşındığımızda ekimin tam ortasıydı. Yanımızda ayrıca sağır bir seyis, Türk cinsi av köpeğim, iki kadın hizmetçi ve Tuhaf Kız adıyla anılan genç birini getirdik. Aziz Lawrence Yetim Kızlar Derneği’nin eski bir sakini olan bu kızı yanımıza almamızın ölümcül bir hata olduğunu ve başımıza birçok felaket getirdiğini söyleyebilirim.

Yıl erken bitiyor, yapraklar hızla dökülüyordu, eve taşındığımızda oldukça kuru bir soğuk vardı. Ayrıca evin kasvetli havası oldukça sıkıcıydı. Cana yakın ama zekâdan yoksun aşçı kadın mutfağı gördüğünde gözyaşlarına boğuldu ve bu rutubetli ortamda eğer kendisine bir şey olursa gümüş saatinin kız kardeşine (2 Tuppintock Gardens, Liggs’s Walk, Clapham Rise adresine) gönderilmesini istedi. Hizmetçi Streaker neşeli görünmeye çalışıyordu, fakat aslında en çok zorluk çeken oydu. Daha önce hiç kırsal bölgede yaşamamış olan Tuhaf Kız durumundan memnundu ve bir meşe ağacı yetiştirmek amacıyla bahçeye, bulaşıkhane penceresinin önüne bir meşe palamudu ekti.

Karanlık bastırmadan önce, bizim durumumuzdaki birinin karşılaşabileceği tüm sorunları (doğaüstü olanlar dışında) yaşamıştık. Cesaret kırıcı söylentiler adeta duman gibi bodrumdan yükseliyor ya da üst kattaki odalardan aşağıya iniyordu. Oklava yoktu, semender yoktu (ne olduğunu bilmediğim için buna pek şaşırmadım), evde hiçbir şey yoktu, olanlar da kırık döküktü, evin son sakinleri birer domuz gibi yaşamış olmalıydılar. Kendi evine bakmayan ev sahibi mi olur? Bu kadar sıkıntının içinde, Tuhaf Kız neşeliydi ve örnek gösterilecek durumdaydı. Fakat hava kararıktan dört saat sonra doğaüstü bir durumla karşılaştık, Tuhaf Kız evde "gözler" görmüş ve isteri krizine tutulmuştu.

Kız kardeşim ve ben bu perili ev söylentisinin kendi aramızda kalmasına karar vermiştik ve Ikey'i eşyaların arabadan boşaltılmasına yardım ederken kadınlarla ya da içlerinden biriyle bir dakika olsun yalnız bırakmadığımızdan emindim; bundan bugün de eminim. Ancak, söylediğim gibi, Tuhaf Kız saat 9'dan önce "gözler görmüş" (bu konuda başka hiçbir açıklama yapamıyordu), saat on olduğunda kızın alnına bir somon balığı salamurası yaparken kullanabileceğiniz sirkeden çok daha fazlası sürülmüştü.

Bu nahoş durumun üstüne saat on buçuk sıralarında Efendi B'nin zili çileden çıkmışçasına çalmaya başladı ve köpeğim bütün ev onun acı dolu ulumalarıyla yankılanana dek havlayıp durdu.

Umarım Efendi B'nin anısının kafamı kurcaladığı o birkaç hafta boyunca içinde bulunduğum uygunsuz düşüncelerle dolu ruh haline bir daha girmem. Efendi B'nin zili fareler, sıçanlar, yarasalar, rüzgâr ya da tesadüfi bir titreşim tarafından mı, yoksa bazen biri bazen de diğeri tarafından kazara mı, yoksa biri tarafından gizlice mi çalınıyordu bilmiyorum, fakat her üç gecenin ikisinde çaldığı kesindi. Sonunda, Efendi B'nin boynunu kırmak –başka bir deyişle zilini kırmak– ve bu genç beyefendiyi deneyimlerime ve inancıma göre sonsuza kadar susturmak hayalleri kurmaya başlamıştım.

Fakat, aradan geçen zamanda, Tuhaf Kız gittikçe gelişen katalepsi güçleri geliştirmişti ki bu sayede bu zahmetli hastalığın parlak bir örneği haline geldi. Aklını yitirmiş bir *Guy Fawkes*[3] edasıyla, en ilgisiz durumlarda bile kaskatı kesiliyordu. Evdeki hizmetçilere, Efendi B'nin odasını boyadığımı, duvar kâğıdını tekrar kapladığımı, Efendi B'nin zilini kopardığımı ve bir daha çalmaması için içine bir şey sıkıştırdığımı anlaşılır bir tavırla anla-

tıyordum. O şaşkın gencin yaşayıp öldüğüne ve sonra da içinde bulunduğumuz bu kusurlu varlık ortamında kendisini bir çalı süpürgesinin sivri uçlarına

muhatap edecek davranışlarda bulunabileceğine inanıyorlarsa; benim gibi aciz bir insanoğlunun tek başına, ölülerin bedensiz ruhlarının ya da herhangi bir ruhun güçlerini kısıtlamak ve onlara karşı koyabilmek için böyle adi yöntemlere başvurabileceğine de inanırlardı herhalde. Bana bunu yakıştırsalardı, şüphesiz kendimi etkileyici ve ikna edici biri gibi hissederdim. Ama Tuhaf Kız karşımızda aniden baştan aşağıya kaskatı kesilip, dar kafalı bir taş yığını gibi bize bakakaldığında bunların hiçbir önemi kalmıyordu.

Hizmetçi Streaker'ın da rahatsızlık verici bir mizacı vardı. Bu genç kadının sorunu alışılmadık derecede uyuşuk olması mıydı, yoksa daha başka bir sorunu mu vardı emin değilim, ama bu genç kadın, o güne dek gördüğüm en iri ve en saydam gözyaşlarını üreten bir imbik haline gelmişti. Bu özelliklere sahip bir insan tuhaf bir şekilde gözyaşlarını tutabilme eğilimi gösterir; bu yüzden, hizmetçimizin çoğu zaman gözyaşları akmaz, yüzünde ve burnunda asılı kalırdı. Böyle durumlarda, başını hafifçe acı içinde sallarken, büründüğü sessizlik beni Saygıdeğer *Crichton*'ın[4] bir para kesesi için girişeceği ağız dalaşının sarsacağından daha çok sarsardı. Aşçı da aynı şekilde, evin kendisini yorduğundan ve yaptığı işlerin kıyafetlerini yıprattığından yakınarak beni şaşırtıyor ve gümüş saatiyle ilgili vasiyetini uysal bir tavırla tekrarlıyordu.

Gece yaşantımıza gelecek olursam, şüphe ve korku bulaşıcı bir hastalık gibi dolaşıyordu aramızda ve yeryüzünde bunlar kadar bulaşıcı başka bir şey yoktur. Kukuletalı kadın mı? Anlatılanlara bakılırsa, mükemmel bir kukuletalı kadınlar manastırında yaşıyorduk. Sesler mi? Alt katta, bana da bulaşmış olan o sevimsiz duygular içinde, o iç karartıcı salonda oturmuş etrafı dinlerken o kadar çok ve o kadar garip sesler duydum ki, seslerin kaynağını araştırmak için yerimden fırlayıp kendimi ısıtmasaydım, belki de oturduğum yerde kanım donabilirdi. Bunu gecenin köründe yatağınızda deneyin, henüz uyumamışken şöminenin yanındaki rahat koltuğunuzda otururken deneyin. Bulunduğunuz her evi seslerle doldurabilir ve eğer isterseniz bunu, sinir sisteminizdeki her bir sinir için ayrı bir ses duyana kadar yapabilirsiniz.

Tekrar söylüyorum, şüphe ve korku bulaşıcı bir hastalık gibi aramızda dolaşıyordu ve yeryüzünde bunun kadar bulaşıcı başka hiçbir şey yoktur. Uyuşturucu koklamaktan burunları soyulan kadınlar sürekli bir baygınlık halindeydiler ve arkalarına bakmadan kaçmaya hazırdılar. İki yaşlı hizmetçi, Tuhaf Kız'ı tehlikeli olabileceğini düşündükleri hiçbir yere göndermiyorlardı, çünkü Tuhaf Kız bu tür gezilerden hep katalepsi krizleri geçirerek dönüyordu. Aşçı veya Streaker hava kararıktan sonra etrafı kolaçan etmek için dışarıya çıktıklarında, hepimiz tavandan bir çarpma sesi geleceğini biliyorduk. Bu o

kadar çok sık oluyordu ki, sanki evin etrafında işi gücü kavga etmek olan bir adam dolaşıyor ve mezatçılık dendiğini düşündüğüm sanatının nasıl icra ettiğini, ev halkından karşılaştığı herkese göstermeye çalışıyor gibiydi.

Ne yapsak boşunaydı. Korkmak da boşunaydı, çünkü gerçek bir baykuştan bizzat korkup sonradan onu meydana çıkarmaya çalışmanın bir yararı yoktu. Piyano çalarken yanlış bir notaya bastığınızda köpeğimin belirli notalara ve nota gruplarına havladığını keşfetmenin de bir yararı yoktu. Ziller konusunda *Rhadamanthus*'luk[5] taslamanın ve talihsiz bir zil sizden izinsiz çalmaya başladığında onu acımasızca yere fırlatıp susturmanın da anlamı yoktu. Bacaları ateşe vermenin, kuyulara meşale atmanın, şüphelenilen odalara öfkeyle dalmanın da anlamı yoktu. Hizmetçileri değiştirdik, ama durum değişmedi. Yeni gelenler de kaçınca üçüncü bir grup geldi, fakat yine durum değişmedi. En sonunda, bir zamanlar sorunsuz olan ev idaremiz o kadar düzensiz ve perişan bir hale geldi ki, bir gece kız kardeşime hüzünle şöyle dedim, "Patty, insanların burada bizimle kalmalarını sağlama konusunda umutsuzluğa düşmeye başladım, sanırım bundan vazgeçmek zorundayız."

Oldukça güçlü bir karakteri olan kız kardeşim, "Hayır John, vazgeçme. Yenilme John. Başka bir yolu var," diye cevapladı.

"Nedir peki?" diye sordum.

"John," dedi kız kardeşim, "senin ya da benim bildiğim herhangi bir nedenden dolayı bu evden kovulmayacaksak, güçlü olmalı ve evin işlerini tamamen biz üstlenmeliyiz."

"Ama hizmetçiler," dedim.

"Hizmetçiye gerek yok," dedi kız kardeşim büyük bir cesaretle.

Benimle aynı yaşam düzeyindeki çoğu insan gibi, bu sadık engeller olmadan da ayakta kalınabileceğini hiç düşünmemiştim. Bu öneri benim için o kadar alışılmadık bir durumdu ki, biraz kuşkuyla yaklaştım.

"Buraya korkmaya ve bu korkuyu birbirlerine bulaştırmaya geldiklerini biliyoruz ve gerçekten korktuklarını ve bunu diğerlerine de bulaştırdıklarını da biliyoruz," dedi kız kardeşim.

"Bottles dışında," dedim düşünceli bir ses tonuyla.

(Sağır seyis. İngiltere'de eşi bulunmaz bir asık suratlılık örneği olan bu adamı

hizmetimde tuttum ve hâlâ tutuyorum.)

“Elbette John,” diye onayladı kız kardeşim; “Bottles dışında. Ama bu neyi kanıtlar? Bottles hiç kimseyle konuşmuyor ve yüzüne karşı gürlenmediği sürece kimseyi duymuyor, ayrıca bugüne kadar korktu ya da kimseyi korkuttu mu? Hayır!”

Bu tamamen doğruydu; bahsettiğimiz kişi, her gece saat onda arabalığın üstündeki odasına çekilen, yanına bir yaba ve bir kova sudan başka bir şey almayan biriydi. Saat ondan sonra Bottles’ın yanına gidecek olursam, bu bir kova suyun başımdan aşağıya dökületeceğini ve yabanın da bana saplanacağını sürekli hatırlanması gereken bir şey olarak aklımda tutuyorum. Ayrıca Bottles o telaşlı hallerimize hiç tanık olmamıştı. Soğukkanlı ve hiç konuşmayan bir adam olan Bottles, Streaker baygın, Tuhaf Kız ise kaskatı haldeyken mutfakta oturup yemeğini yer, eve hâkim olan tatsız havayı fazladan bir patates ya da bir biftek daha alarak lehine çevirirdi.

“Bu yüzden,” diye devam etti kız kardeşim, “Bottles’ı bunun dışında tutuyorum. Ve John, evin Bottles, sen ve ben tarafından idare edilemeyecek kadar geniş olduğunu ve belki de çok da yalnız olduğumuzu göz önünde bulundurarak, arkadaşlarımız arasından en güvenilir ve istekli olanlardan birkaçını seçip, onlara burada üç ay boyunca bizimle birlikte kalmalarını ve neşeli bir topluluk halinde yaşamayı önermeyi ve bekleyip neler olacağını görmeyi teklif ediyorum.”

Kız kardeşimin söylediklerinden o kadar çok etkilenmiştim ki, onu oracıkta kucakladım ve hevesle planını uygulamaya koyuldum.

Bu kararı aldığımızda kasımın üçüncü haftasındaydık. İşe oldukça ciddiyetle sarılmış ve güvendiğimiz arkadaşlarımızdan öyle büyük bir destek görmüştük ki, davet ettiğimiz arkadaşlarımız perili evde neşeli bir şekilde toplandıklarında kasım ayının bir haftası hâlâ önümüzde duruyordu.

Şimdi, kız kardeşimle birlikte henüz evde yalnızken yaptığımız iki küçük değişiklikten bahsedeceğim: Köpeğimin geceleri evde, muhtemelen dışarı çıkma isteğiyle havlıyor olması bana olmayacak bir şey gibi gelmiyordu. Onu zincire bağlamadan dışarıdaki kulübesine yerleştirdim ve köy halkını, köpeğin karşısına çıkanların, boğazları parçalanmadan kurtulamayacakları konusunda uyardım. Sonra Ikey’e silahlardan anlayıp anlamadığını gelişigüzel bir şekilde sordum. “Evet efendim, iyi bir silahı görür görmez tanırım,” cevabını verince, ben de ondan, eve kadar zahmet edip gelmesini ve silahıma bakmasını rica ettim.

Ikey birkaç sene önce New York'tan aldığım çifte namlulu tüfeği inceledikten sonra, "Bu gerçek bir silah efendim," dedi. "Buna şüphe yok."

"Ikey," dedim, "bundan kimseye bahsetme, ama bu evde bir şey gördüm."

"Bahsetmem efendim!" diye fısıldadı, gözlerini kocaman kocaman açarak. "Kukuletalı kadını mı efendim?"

"Korkma," dedim. "Sana benzeyen bir görüntüsü vardı."

"Aman Tanrım!"

"Ikey!" dedim içtenlikle (dostça da diyebilirim) tokalaşırken, "eğer bu hayalet hikâyelerinde bir doğruluk payı varsa, sizin için yapabileceğim en iyi tek şey, ona ateş etmek olur. Sana Cennet ve Yeryüzü adına söz veriyorum, eğer onu tekrar görürsem, bu silahla yapacağım bunu!"

Genç adam bana teşekkür etti ve bir bardak likör ikramımı kabul etmeyip evi aceleyle terk etti. Sırrımı ona açmıştım, çünkü şapkasını zile fırlatması ve bundan bir süre sonra bir gece zil çaldığında zilin yakınında gözüme kürk şapkaya benzer bir şeyin ilişmesi aklımdan çıkmıyordu. Ayrıca, ne zaman hizmetçileri rahatlatmak için gece eve gelse, o gün en hayaletli günlerimizden birini yaşamış olmamız da dikkatimi çekmişti. Yine de Ikey'e haksızlık etmek istemem. Bu evden korkuyor ve buranın perili olduğuna inanıyordu; yine de eline fırsat geçse, periler konusunda yalan söyleyebileceği muhakkaktı. Tuhaf Kız'ın durumu da tamamen aynıydı. Evde gerçek bir korkuyla dolaşır, ama işine gelince de kasıtlı ve korkunç yalanlar söylerdi. Hepimizi telaşlandıran birçok şeyi kendisi uydurur, duyduğumuz birçok garip sesi kendisi çıkarırdı. Gözümü ikisinden de ayırmıyordum. Saçma gibi görünen bu düşüncelerimi burada açıklamaya gerek duymuyorum; yalnız şunu belirtmek istiyorum ki, tıp, hukuk veya gözleme dayalı diğer bilimlerde deneyimi olan her zeki insanın böyle düşünmesi son derece normaldir ve aynı zamanda birçok gözlemcinin karşılaştığı genel bir durumdur bu. Ayrıca bu durumun diğerlerinden çok daha fazla kuşkuyla ve ayrıntılı olarak ele alınması zorunludur.

Şimdi evimize çağırdığımız konuklara geri dönelim: Toplandığımızda yaptığımız ilk şey, yatak odaları için kura çekmek oldu. Kuralar çekildikten ve her oda, hatta evin her köşesi tüm misafirler tarafından dikkatle incelendikten sonra, sanki bir çingene topluluğu, bir yat mürettebatı, ava çıkmış bir topluluk ya da gemisi batmış bir grup insan gibi her türlü ev işini aramızda paylaştık. Ardından, kukuletalı kadın, baykuş ve Efendi B hakkında herkesin dilinde

dolaşan söylentileri onlarla paylaştım. Ayrıca evde yaşadığımız sürece hakkında söylentiler duyduğumuz yanında taşıdığı, kendisi gibi hayalet olan yuvarlak bir masayla sürekli merdivenlerden inip çıkan kadının gülünç hayaletinden ve kimsenin bir türlü yakalayamadığı, bir budaladan da bahsettim. Bu hikâyelerin çoğunun alt kattaki dostlarımız arasında sağlıksız ve bulaşıcı bir şekilde, kesin sözcüklerle ifade edilmeden yayıldığına emindim. Sonra, oraya kandırmaya ya da kandırılmaya gelmediğimizi (ikisi birbirinden çok farklı değildi) söyledik. Ciddi bir sorumluluk duygusuyla, birbirimize karşı dürüst olmalı ve gerçeklerin izinden gitmeliydik. Geceleri alışılmadık sesler duyan ve bunu araştırmak isteyenlerin odama gelip bana haber vermeleri konusunda anlaştık. En sonunda, kutsal Noel'in son gecesi olan on ikinci gecede, perili evde bir araya geldiğimiz andan itibaren yaşadığımız tecrübeleri herkesin iyiliği için gün ışığına çıkaracağımız, fakat o güne kadar sessizliği bozacak dikkate değer bir olay olmadığı sürece sükûnetimizi koruyacağımız konusunda fikir birliği ettik.

Sayı ve karakter olarak evdekilerin durumu şu şekildeydi.

Öncelikle kız kardeşimle beni aradan çıkarmak için biz kura çektik. Kız kardeşim kurada kendi odasını çekmişti, ben de Efendi B'nin odasını. İkinci olarak, o büyük gökbilimciyle aynı ismi taşıyan ve yeryüzünde bir teleskobu ondan daha iyi kullanabilen bir kişi olmadığını düşündüğüm ilk kuzenimiz John Herschel geliyordu. Yanında geçen baharda evlendiği çekici eşi de vardı. Onu getirmesini (bu şartlar altında) doğru bulmamıştım, çünkü böyle zamanlarda yanlış bir alarmın ne sonuçlar doğurabileceği belli olmazdı; yine de kuzenim işini bilen biriydi ve şunu söylemeliyim ki, o eğer *benim* eşim olsaydı, onun o tatlı ve aydınlık yüzünü asla arkamda bırakmazdım. Kurada ikisi Saat Odası'nı çektiler.

Kendine has bir çekiciliği olan ve çok sevdiğim yirmi sekiz yaşındaki Alfred Starling İkiz Oda'yı çekti. Hava rüzgârlı olsun olmasın hep sallanan ve bir türlü takozla sıkıştıramadığım, iki geniş ve biçimsiz penceresi olan bu oda benim odamdı ve bitişiğinde bir de soyunma odası bulunduğu için bu adı almıştı. Alfred "hızlı" (başka bir deyişle uçarı) bir yaşantısı varmış gibi görünmeye çalışan, fakat böyle bir saçmalık yapmayacak kadar iyi ve akıllı biriydi. Belki babasının ona bıraktığı yılda iki yüz poundluk küçük bir mirası olmasaydı, şimdiye kadar çoktan kendi başına bir yerlere gelebilirdi. Ama Alfred bundan güç alarak yılda altı yüz harcamayı kendine tek iş edinmişti. Günün birinde çalıştığı bankanın batmasını ya da yüzde yirmi kâr garantisiyle para yatırıp vurgun yemesini umuyorum, çünkü, ancak iflas ederse gerçek zenginliği kazanacağını düşünüyorum. Kız kardeşimin çok samimi bir arkadaşı, zeki,

canayakın ve hoş bir kız olan Belinda Bates Resim Odası'nı aldı. Ticaret azminin yanı sıra büyük bir şiir dehasıydı ve –Alfred'in tabiriyle– Kadınlar Misyonu, Kadın Hakları, Kadın Sorunları ve büyük K harfiyle başlayan ve kadınları ilgilendiren, yapılmayan ve yapılması gereken ya da yapılan ve yapılmaması gereken her şeye "kendini adardı". Evdeki ilk gecesinde ona Resim Odası'nın kapısının önünde iyi geceler dilerken şunları fısıldadım: "Son derece takdire değer birisin canım ve dilerim çok daha başarılı olursun! Ama aşırıya kaçmamalısın. İlk bakışta yoluna çıkıyor ve senin cinsine doğal bir baskı uyguluyor görünseler de uygarlığımızın şu ana kadar kadınlara sunduğu iş olanaklarının artırılması gerektiği konusunda zavallı erkeklere kızma. Çünkü, inan bana Belinda, onlar çoğu zaman kazandıkları maaşları eşleri, kızları, kız kardeşleri, anneleri, teyzeleri ve büyükanneleri için harcarlar ve bu sadece bir Kurt ve Kırmızı Başlıklı Kız hikâyesi değildir, bu hikâyede başka bölümler de var." Neyse konudan uzaklaşmayayım.

Belinda, az önce söylediğim gibi, Resim Odası'na yerleşti. Başka üç odamız daha vardı: Köşe Oda, Dolap Odası ve Bahçe Odası. Eski dostum Jack Governor Köşe Oda'ya, kendi deyişiyle "hamağını astı." Jack'i daima denizlerin görüp göreceği en iyi denizci olarak kabul ettim. Saçları artık beyazlamıştı, ama hâlâ çeyrek yüzyıl öncesinde olduğu kadar, hatta daha da yakışıklıydı. Geniş omuzlu, boylu poslu, samimi bir gülümsemesi olan, parlak siyah gözlü, gür ve koyu kaşlı, neşeli bir adamdı. Onun siyah saçlı halini de hatırlıyorum, ama saçlarına ak düşmüş haliyle kesinlikle daha iyi görünüyor. Ada bayrağının dalgalandığı her yere o da gitmişti. Akdeniz'de ve Atlantik'in diğer tarafında, onun adı geçtiğinde yüzleri aydınlanan ve "Jack Governor'u tanıyor musun? Demek ki erkeklerin kralını tanıyorsun!" diye bağıran denizci dostlarıyla karşılaşmıştım. İşte o böyle biridir. O kadar kusursuz bir deniz subayıydı ki, onu fok derisine sarınmış halde bir Eskimo kulübesinden çıkarken görseniz bile, üzerinde denizci üniforması olduğu izlenimine kapılırdınız.

Jack, bir zamanlar o parlak duru gözlerini kız kardeşime dikmişti, ama daha sonrabaşka bir hanımla evlenip onu Güney Amerika'ya götürmüş ve kadın orada ölmüştü. Bu, yaklaşık on yıl önceydi, belki daha da fazlaydı. Perili evimize gelirken yanında bir fıçı tuzlanmış sığır eti getirmişti, çünkü kendi eliyle tuzlamadığı sığır etlerinin leşten farkı olmadığını düşünürdü. Bu yüzden de Londra'ya giderken bavulunda daima bir miktar taşırdı. Gelirken yanında, bir ticaret gemisinin kaptanı olan Nat Beaver adında eski bir dostunu da getirmek istemişti. Tahtaya benzer bir yüzü ve kaya kadar sert bir bedeni olan Bay Beaver'ın, denizlere ilişkin engin deneyimi ve pratik bilgisiyle, ne kadar zeki bir

adam olduğu belli oluyordu. Ara sıra geçirdiği eski bir hastalığın etkisiyle tuhaf bir sinirliliğe kapılıyordu, fakat genelde bu, birkaç dakikadan uzun sürmezdi. Bay Beaver Dolap Odası'nı aldı ve orada eve "bir bakayım" düşüncesiyle gelmiş olan dostum ve avukatım Bay Undery'nin yanındaki yatağa uzandı. Bay Undery, "whist" oyununu baştaki kırmızı kapağından sondaki kırmızı kapağına kadar, hukukçular rehberindeki herkesten daha iyi oynardı.

Hayatımda hiç bu kadar mutlu olmamıştım ve sanırım hepimiz aynı duyguları hissediyorduk. Her zaman çok becerikli biri olan Jack Governor baş aşçıydı ve kimsenin onunla aşık atamadığı körili yemekler dahil şimdiye kadar tattığım en güzel yemekleri yaptı. Kız kardeşim pasta ve hamur işlerini üstlendi. Starling ve ben nöbetleşe olarak aşçı yamaklığı yaptık, ayrıca özel durumlarda baş aşçı, Bay Beaver'ı da yardımcı olmaya zorluyordu. Açık havada spor ve egzersiz yapmaya epey vakit ayırıyor, ama evin içinde de hiçbir aktiviteyi ihmal etmiyorduk, böylece aramızda hiçbir kötü niyet ve yanlış anlama olmuyordu. Ayrıca gecelerimiz o kadar keyifli geçiyordu ki, yataklarımıza gitmemek için hepimizin en az birer iyi sebebi oluyordu.

Başlangıçta birkaç gece alarmı oldu. İlk gece Jack, elinde denizin derinliklerinde yaşayan bir deniz canavarının solungaçlarını andıran harika bir gemi feneriyle kapımı çaldı ve bana "ana çatıya çıkıp" rüzgârgülünü indireceğini söyledi. Fırtınalı bir gece olduğu için buna karşı çıktım. Fakat Jack, rüzgârgülünün umutsuzca haykıran bir insan gibi sesler çıkardığına dikkatimi çekti ve eğer bunu yapmazsa birilerinin birazdan bir hayalet göreceğini söyledi. Bunun üzerine, Bay Beaver da yanımızda, evin tepesine çıktık. Rüzgâr yüzünden ayakta durmakta zorlanıyordum. Jack elinde fener ve diğer malzemelerle, arkasında Bay Beaver'la, bacalardan yaklaşık altı metre yükseklikteki kubbenin tepesine tırmandı. Ayakları sağlam bir yere basmadan, soğukkanlı bir şekilde rüzgârgülünü söktüler. Rüzgâr ve yükseklik oldukça hoşlarına gitmiş göründüğü için hiç aşağıya inmeyeceklerini düşünmeye başlamıştım.

Başka bir gece, yine kapıma geldiler ve bir baca kapağını sökeceklerini söylediler. Yine başka bir gece, hıçkırıp yutkunur gibi sesler çıkaran bir su borusunu söktüler. Başka geceler de, yapacak başka şeyler buldular. Birkaç kez de, gayet soğukkanlı bir şekilde, bahçede gezinen gizemli şeyi yakalamak için, yatak odalarının pencerelerine bağladıkları yatak örtülerine tutunarak, birlikte aşağıya atlamışlardı.

Aramızdaki anlaşmaya sadakatle bağlı kaldık ve kimse bir şey belli etmedi. Bildiğimiz tek şey, eğer herhangi birimizin odası periliyse, kimsenin bunu sorun

etmeyeceğiydi.

BÖLÜM II

EFENDİ B’NİN ODASINDAKİ HAYALET

Diğerlerinden daha seçkin bir üne sahip olan üçgen şeklindeki tavanarasına yerleştiğimde, düşüncelerim doğal olarak Efendi B’ye yöneldi. Onunla ilgili varsayımlarım türlü türlü ve rahatsız ediciydi. İlk adı Benjamin, Bissextile (artık yılda doğduğu için), Bartholomew ya da Bill olabilirdi. Bu B harfi soyadından geliyorsa Baxter, Black, Brown, Barker, Buggins, Baker ya da Bird olabilirdi. Sadece B. olarak vaftiz edilmiş terk edilmiş bir erkek olabilirdi. Aslan yürekli bir oğlansa eğer, B, Briton veya Bull’un kısaltılmışı da olabilirdi. Belki de çocukluğuma ışık saçan ünlü Bayan Bunch Anne’nin arkadaşı veya akrabasıydı.

Bir süre bu gereksiz düşüncelerle kendime eziyet ettim. Ayrıca bu gizemli harfi merhumun görünüşü ve uğraştığı işlerle ilişkilendirmeye de çalıştım: Beyaz kıyafetler giyiyor olabilirdi, ayağında Bot olabilirdi; Benmerkezci biri olduğunu sanmıyorum, Beynini iyi kullanan bir adam olabilirdi, yeni Bilgiler edinmekten hoşlanıyordu belki. İyi bir Bowling oyuncusu olabilirdi, Boksörlük yeteneği olabilirdi. Ayrıca Bognor, Bangor, Bournemouth, Brighton ve Broadstais’da türlü hobiler edinmiş, Becerilerini geliştirmiş ve Bilgisizliklerini Bilgeliğe dönüştürmüş olabilirdi.

Bu açıdan ben, perilerden önce B harfinin istilasına uğramıştım.

Rüyamda rastlantıyla bile olsa Efendi B’yi ya da ona ait herhangi bir şey görmediğimi fark etmem uzun sürmedi. Fakat gecenin hangi saatinde olursa olsun, uyanır uyanmaz aklıma hemen o geliyordu ve kalkıp, B harfini yatağın yanına iliştirip beni ondan kurtaracak bir şey arıyordum.

Altı gece boyunca, Efendi B’nin odasında bu şekilde kaygılandıktan sonra bir şeylerin kötüye gittiğini fark ettim.

Kendini belli eden ilk görüntü, sabahın erken saatlerinde hava henüz yeni aydınlanmışken ortaya çıktı. Aynanın karşısında tıraş olurken, 50 yaşındaki kendimi değil de bir oğlanı tıraş ettiğimi görünce şaşkınlık ve dehşet içinde kaldım. Görünüşe göre Efendi B’ydi.

Titreyerek omzumun üzerinden arkama baktım, ama arkamda hiçbir şey yoktu. Tekrar aynaya baktım ve sakallarından kurtulmak için değil de bir sakala sahip olmak için tıraş oluyora benzeyen açık seçik bir erkek çocuğunun yüzünü gördüm. Kafam oldukça karışmış bir halde odanın içinde birkaç tur attım ve

ellerimin titremesini durdurup az önce yarıda kalan işimi bitirmek amacıyla aynanın yanına geri döndüm. Donup kaldığımda kapatmış olduğum gözlerimi tekrar açıp aynaya baktığımda, aynada doğrudan bana bakan yirmi dört ya da yirmi beş yaşlarında genç bir adam gördüm. Bu yeni hayaletten korkup gözlerimi yeniden kapatarak kendimi toparlamak için büyük çaba harcadım. Gözlerimi yeniden açtığımda, aynada uzun zaman önce ölmüş olan babamın tıraş olduğunu gördüm. Dahası, hayatımda hiç görmediğim büyükbabamı da aynada gördüm.

Bu olağanüstü ziyaretlerden doğal olarak çok etkilenmeme rağmen, kararlaştırılan toplantı gününe kadar bunu bir sır olarak saklamaya karar verdim. O gece, zihnimi bulandıran tuhaf düşünceler içinde odama çekildiğimde, kendimi yeni bir hayaletle karşılaşabilme düşüncesine hazırlamıştım. Sabahın ikisinde tedirgin bir uykudan uyanıp, yatağımı Efendi B'nin iskeletiyle paylaştığımı görünce, yaptığım hazırlıkların ne kadar gereksiz olduğunu anladım.

Yatağımdan dışarı fırladım, iskelet de fırladı. Sonra, ağlamaklı bir sesin, "Nerdeyim ben? Bana ne olmuş böyle?" dediğini duydum ve sesin geldiği yere dikkatle bakınca Efendi B'nin hayaletini gördüm.

Genç hayalet, modası geçmiş, eski püskü kıyafetler giymişti ya da daha doğrusu paçavralara bürünmüş olmanın ötesinde giyinmiş gibi durmuyor, üstündeki parlak düğmeler giydiklerinin daha korkunç görünmesine yol açıyordu. Bu düğmelerin çift sıra halinde genç hayaletin iki omzundan geçip sırtına doğru uzandığını fark ettim. Boynunda fırfırlı bir boyunluk vardı. Üzerinde mürekkep lekeleri olduğunu fark ettiğim sağ eli karnının üzerinde duruyordu. Yüzündeki belli belirsiz sivilceler ve midesinin bulandığını düşündüren duruşuyla bağdaştırdığımda, bunun aşırı dozda ilaç kullanan bir gencin hayaleti olduğunu düşündüm.

Küçük hayalet acıklı bir ses tonuyla, "Neredeyim ben?" diye sordu. "Neden *kalomel*[6] günlerinde doğdum ve neden bana o kadar çok kalomel verdiler?"

Büyük bir samimiyetle sorusunun cevabını bilmediğime yemin ettim.

"Kız kardeşim nerede?" diye sordu hayalet, "Peki ya küçük melek karım? Okula birlikte gittiğim çocuk nerede?"

Hayaletten rahatlamasını rica ettim ve her şey bir yana, okula birlikte gittiği çocuğun kaybı konusunda yürekli olmasını istedim. Ayrıca, o çocuk bulunsa bile

–insan deneyimleri bunu gösteriyordu– kendisini görmekten pek hoşlanmayacağını belirttim. Okuldan sonraki yaşantımda, vaktinde aynı sıraları paylaştığımız çocukları arayıp sorduğumu, ama hiçbirinden karşılık alamadığımı ekledim. Bahsettiği çocuktan da karşılık alamayacağı yönündeki alçakgönüllü düşüncemi belirttim. O çocuğun hayali bir karakter, bir yanılsama, bir tuzak olduğunu belirttim. Onu en son bulduğumda, bir akşam yemeğinde, beyaz bir boyunbağı duvarının ardında her konuda inandırıcılıktan uzak görüşler belirttiğini, Titanic kadar devasa bir sıkıcılık gücüne sahip olduğunu anlattım. Yaşlı Doylance'ın okulunda birlikte okumuş olmamızdan güç alarak, kendini kahvaltı etmeye nasıl davet ettirdiğini (bu davranışı toplumsal açıdan çok büyük bir ayıptı) Doylance'ın öğrencilerine duyduğum güvenin sönmek üzere olan korlarını yeniden canlandırarak onu nasıl kabul ettiğimi, sonra da onun korkak bir serseri olduğunu nasıl ispatladığımı, para konusundaki anlaşılmaz fikirleriyle insanoğlunun yakasına yapıştığını, İngiltere Bankası'nın kapatılma ihtimaline karşı kimbilir kaç binlerce ya da milyonlarca on ve altı penilik banknotlar basılmasını önerdiğini anlattım.

Hayalet beni sessizlik içinde ve sabit bakışlarla dinledi. Konuşmamı bitirdiğimde, "Berber!" diye haykırdı.

Mesleğim bu olmadığından, "Berber mi?" diye tekrarladım.

"Mahkûm edildin," dedi hayalet. "Sürekli değişen müşterileri, önce beni, sonra genç bir adamı, sonra da şu anki halinle kendini, sonra babanı, sonra büyükbabanı tıraş etmeye, ayrıca her gece bir iskeletle birlikte yatıp her sabah o iskeletle uyanmaya mahkûm edildin."

(Bu dehşet verici sözleri duyunca ürperdim.)

"Berber! Beni izle!"

Daha bu sözleri duymadan hayaleti takip etmeme neden olacak bir sihrin etkisi altında olduğumu hissetmiştim. Söyleneni hemen yaptım ve Efendi B'nin odasını terk ettim.

Çoğu insan, suçlarını itiraf eden ve –özellikle sorgu ve işkencenin her daim hazırda bulunması nedeniyle– tamamen gerçeği söylediklerinden kuşku duyulmayan cadıların, ne kadar uzun ve yorucu gece yolculukları yapmaya zorlanmış olduklarını bilir. Ben de, Efendi B'nin odasında kaldığım süre boyunca, o odanın hayaleti tarafından alınıp, en az bunlar kadar uzun ve çılgın yolculuklara çıkarıldığımı söyleyebilirim. Elbette, keçi boynuzları ve kuyruğu

olan, gerçek hayattakiler kadar aptalca, ama daha uygunsuz davetler veren, yaşlı ve kılıksız bir adamla (Pan'la yaşlı bir kumaşçı arası bir şeyle) tanıştırılmadım, ama bana daha anlamlı görünen başka şeylerle karşılaştım.

Doğruyu söylediğimden ve bana inanacaklarından emin olduğum için, önce bir süpürge sopasının, sonra da salıncaklı bir atın üzerinde bir hayaleti takip ettiğimi tereddüt etmeden açıklıyorum. Hayvanın özellikle onu dışarı çıkarıp ısıttığımda, boya koktuğuna yemin edebilirim. Daha sonra hayaleti, bir at arabasına binerek izledim. Bu eski at arabalarının, yeni kuşağın yabancı olduğu, kendilerine has tuhaf kokuları vardır. Fakat, bu bahsettiğim kokunun ahır, uyuz köpek ve eski körük kokularının karışımından oluşan tuhaf bir koku olduğuna yemin edebilirim. (Burada, beni doğrulamaları ya da yalanlamaları için eski kuşaklara çağrıda bulunuyorum.) Hayaleti başsız bir eşeğin üzerine binerek de takip ettim, daha doğrusu başsız değil de, midesiyle çok yakından ilgilendiği için, başı sürekli aşağıda, midesine bakan bir eşekti. Özellikle, arkalarına çifte atmak üzere doğmuş midillilere, fuarlardaki atlıkarıncalara ve salıncaklara, yine bir başka unutulmuş gelenek olan, yolcuların içinde yatabildiği ve sürücüyle birlikte sıkışabildiği tek beygirli arabalara bindim.

Efendi B'nin hayaletinin peşinden yaptığım, Denizci Sinbad'ınkilerden çok daha uzun ve muhteşem olan bu yolculukların ayrıntılarıyla sizi sıkmamak için, diğerleri hakkında fikir sahibi olabileceğiniz tek bir deneyimimi anlatacağım.

Olağanüstü değişmiştim. Hem kendim hem de başka biriydim. İçimde, bütün hayatım boyunca aynı kalmış ve hayatımın bütün değişik dönemlerinde bana tanıdık gelen bir duygu olduğunu hissediyordum ve uyumak

için Efendi B'nin odasına giden sanki ben değildim. Hiç olmadığı kadar pürüzsüz bir yüze ve kısa bacaklara sahiptim artık ve oda kapımın arkasına benim gibi pürüzsüz bir yüzü ve kısa bacakları olan bir yaratık daha getirmiştim. Ona gizlice, çok şaşırtıcı bir öneride bulunuyordum.

Ona bir harem kurmamızı önerdim.

Öbür yaratık önerimi sıcak karşıladı. İkimizde de saygınlık denen şeyden eser yoktu. Harem bir Doğu geleneğiydi. Halife Harun Reşit'in de (bu ahlaksız adamın ismini telaffuz etmeme izin verin, çünkü bende güzel anılar canlandırıyor) çok beğenilen ve taklit edilmek istenilen bir haremi vardı. Öbür yaratık yerinden sıçrayarak, "Evet! Hadi!" dedi, "bir harem kuralım."

Bu kararımızı Bayan Griffin'den saklamamızın nedeni, bu Doğu kurumunun

saygıdeğer özelliklerinden kuşku duymamız değildi. Bunun nedeni, Bayan Griffin'in insan sevgisinden yoksun ve Büyük Harun'un yüceliğini takdir edemeyecek biri olduğunu bilmemizdi. Sırrımızdan Bayan Griffin'e bahsetmeyeceğimize göre, onu Bayan Bule'a emanet etmeliydik.

Bayan Griffin'in Hampstead Ponds'taki evinde, sekiz hanımefendi ve iki beyefendi olmak üzere, on kişiydik. Sekiz dokuz yaşlarının olgunluğuna eriştiğine kanaat getirdiğim Bayan Bule, ilk adımı atan kişi oldu. Gün içinde, ona konuyu açtım ve ona gözde olmasını önerdim.

Bayan Bule, kadınların o çok doğal ve çekici utangaçlığıyla bir süre mücadele ettikten sonra, bu fikrin onu gururlandırdığını belirtti, ama Bayan Pipson'ın konumunun ne olacağını merak ettiğini söyledi. O genç bayanla, birlikte ölene dek onunla her şeyi paylaşacaklarına ve sır saklamayacaklarına dair iki ciltlik, özel kilitli bir kutunun içinde saklanan *Kilise Ayinleri ve Dersleri* adlı kitap üzerine yemin etmişlerdi. Bayan Bule, Bayan Pipson'ın bir arkadaşı olarak, ondan ya da benden bir şey saklayamayacağını ve onun da bize katılması gerektiğini söyledi.

Dalgalı saçları ve mavi gözleri olan (güzel kabul edilen her şeyde ölümlü ve kadınsı olan bu özelliklerin bulunduğuna inanırım) Bayan Pipson'ın ismini duyunca, onu bir Çerkez güzeli olarak gördüğümü belirttim.

Bayan Bule düşünceli bir tavırla, "Peki daha sonra?" diye sordu.

Ona, Bayan Pipson'ın bir tüccar tarafından kaçırılıp, peçeli bir şekilde bana teslim edilmesi ve bir köle olarak satın alınması gerektiğini söyledim.

(Öbür yaratık da, en önemli ikinci adam haline gelmişti ve kendisine başvezirlik tahsis edilmişti. Sonradan olayların bu şekilde gelişmesine karşı çıksa da, vazgeçinceye kadar saçları çekildi.)

"Peki ben kıskanmayacak mıyım?" diye sordu Bayan Bule gözlerini aşağıya indirerek.

"Hayır Zübeyde," diye cevap verdim. "Sen hep gözde sultan olacaksın, kalbimin ve tahtımın baş köşesi daima senin olacak."

İkna olan Bayan Bule, bu fikri yedi güzel arkadaşıyla paylaşmayı kabul etti. Günün ilerleyen vaktinde, sürekli sırıtarak dolaşan evin iyi kalpli uşağı Tabby'ye güvenebileceğimiz aklıma geldi. Tabby, hayatta bir yataktan başka hiçbir şeyi olmayan, yüzünde daima kara lekelerle dolaşan biriydi. Akşam yemeğinden

sonra Bayan Bule'un elini tutarak ona bu konudan bahsettim; bu kara lekeleri Tabby'ye sanki ilahi bir güç bahşetmişti ve bu, onun haremdeki zenci harem ağalarının ünlü efendisi Mesrour olabileceğinin işaretiydi.

Düşlediğimiz bu kurumun oluşumu sırasında, her birleşmede olduğu gibi, birtakım zorluklar meydana geldi. Tahtı ele geçirme çabaları sonuçsuz kalınca, Halife'nin önünde diz çökmeye vicdanının el vermediğini söyleyen öbür yaratığın karaktersiz olduğu anlaşıldı. Halife'yi, İnananların Lideri olarak selamlamadı ve onu sadece sıradan bir "arkadaş" olarak gördüğünü söyledi. Ayrıca daha da kabalaşarak, "Oynamayacağım işte!" diye haykırdı. Bu adi davranışı, harem üyelerinin ortak kızgınlığıyla bastırıldı ve ben, haremdeki sekiz çekici bayanın gülümsemesiyle kendimi kutsanmış gibi hissettim.

Bu gülümsemeler sadece Bayan Griffin başka bir tarafa bakarken, büyük bir dikkatle sunuluyordu. Çünkü peygamberin yandaşları arasındaki inanışa göre, Bayan Griffin şalının arka kısmındaki bir desenin ortasında bulunan yuvarlak bir süs sayesinde arkasını da görebiliyordu. Yine de her gün, akşam yemeğinden sonra, bir saatliğine bir araya

geliyorduk. Haremin gözdesi ve geri kalan kısmı, devlet işlerinin yorgunluğunu üstünden atmak için uzanan Yüce Harun'u baştan çıkarmak için birbiriyle yarışıyordu. Harun'un ilgilendiği devlet işleri –birçok devlet işinde olduğu gibi– hesap işleri olduğu için, İnananların Lideri en ufak bir meblağın bile üzerinde uzun uzun düşünüyordu.

Bu gibi anlarda, harem ağalarının efendisi sadık Mesrur hizmete hep hazır bulunur (Bayan Griffin de sık sık büyük bir öfkeyle bu görevliyi çağırırdı), ama hiçbir zaman tarihsel ününe yakışacak şekilde davranmazdı. Birincisi, Harun'un omuzlarında o kırmızı öfke kaftanı (Bayan Pipson'ın mantosu) varken, Halife'nin Divan'ına süpürgeyle çıkmasının, o an görmezden gelinse bile, tatmin edici bir açıklaması yoktu. İkincisi, ortalıkta, "Şu güzellere bak!" diye sırıtarak dolaşması saygısız bir davranıştı ve Doğu kültürüne yakışmıyordu. Üçüncü olarak, kendisinden özellikle "Bismillah!" denmesi istendiğinde sürekli "Hallelujah!" diyordu. Bu görevli, kendi sınıfının mensuplarından farklı olarak fazlasıyla iyi kalpliydi, ama çenesini hiç tutamaz, beğenisini hep uygunsuz şekillerde ifade ederdi. Hatta bir keresinde, Çerkez güzeli iyi bir pazarlıkla beş yüz bin kese altın karşılığında satın alındığında, köleyi, gözdeyi ve Halife'yi ardarda kucaklamıştı. (Parantez içinde belirtmeme izin verin ki, Tanrı, Mesrur'u korusun, o şefkatli bağrına kızlar, oğullar bağışlasın ve zor günlerinde ondan yardımını esirgemesin!)

Bayan Griffin örnek gösterilebilecek görgülü bir kadındı ve bu erdemli kadın, bizi, halinden memnun, iki sıra halinde Hamp-stead Yolu'nda gezdirirken, çokeşliliği benimseyen ve Muhammed'in izinden giden bir toplulukla yan yana yürüdüğünü bilseydi, neler hissedebileceğini tahmin etmekte zorlanıyordum. Bayan Griffin'in bu bilinçsiz durumunu izledikçe, gizemli ve korkunç bir neşeye kapıldığımıza inanıyorum ve (kitaplardan öğrenilebilecek her şeyi bilen) Bayan Griffin'in bilmediği sırrımız bize, aynı zamanda bizi dehşete de düşüren, korkunç bir güç veriyordu. Sırrımızı çok iyi saklıyorduk, fakat bir keresinde neredeyse kendimizi ele veriyorduk. Bu tehlikeyi ucuz atlatmamız bir pazar gününe rastladı. Her pazar olduğu gibi, Bayan Griffin'in önderliğinde, kilisenin göze çarpan bir köşesinde, topluluğumuzun dini yönlerini gözler önüne sererek oturmuş, Süleyman'ın kendi ülkesindeki zaferlerini dinliyorduk. Bu hükümdarın adının geçtiği anda vicdanım bana, "Sen de Harun!" diye fısıldadı. Papazın önünde bir yığın insan vardı, ama vicdanım Papaz'ın vaazı sadece bana okuduğunu söylüyordu. Kızaran yüzüm ve korkudan terlemem, duygularımı ele veriyordu. Başvezirin yüzü ölü gibi sapsarı oldu ve haremin tamamı, sanki Bağdat'ın günbatımının rengi o tatlı yüzlerine vuruyormuşçasına kıpkırmızı oldu. Bu uğursuz anda, korkunç Griffin yerinden kalktı ve İslam'ın çocuklarını uğursuz gözlerle süzdü. Kilise'nin ve Devlet'in Bayan Griffin'le birlikte bizi ele geçirmek için bir komplo kurduğu ve beyaz örtülere sarılıp kilise meydanında sergileneceğimiz izlenimine kapıldım. Fakat Bayan Griffin'in dürüstlük anlayışı o kadar Batılıydı ki, (bu kelimeyi Doğulu sözcüğünün karşıtı olarak kullanıyorum), yalnızca Appels'ten şüphelendi ve böylece hepimiz kurtulmuş olduk.

Haremin birleşik bir yapıda olduğunu söylemiştim. Yine de, İnananların Lideri'nin, sarayın bu kutsal köşesinde hanımlarla öpüşme hakkı olup olmadığı konusunda, haremin eşsiz mensupları fikir ayrılığına düşmüştü. Zübeyde, gözde olarak kendisinde tırmalama hakkı bulmuş, Çerkez güzeli ise yüzünü, kitap saklamak için kullanılan, yeşil yünlü bir çantaya sokarak korumaya çalışmıştı. Öte yandan, Camden kentinin verimli ovalarından getirilmiş, olağanüstü bir güzellikteki genç bir Ceylan (tüccarlar tarafından, tatil bitiminde çölü geçen kervandan alınıp getirilmişti), daha açık fikirliydi; ama o da o köpeğe, o köpek başvezire ayrıcalık tanıyarak, bu açık fikirliliğin yararlarını kısıtlıyordu. Aslında, başvezirin hiçbir hakkı yoktu, böyle bir ayrıcalık söz konusu bile edilemezdi. Nihayet, bu sorunu oldukça genç bir cariyeyi vekil atayarak çözdük. Bir taburenin üzerine oturtulan cariyenin yanaklarına resmen yüce Harun'un hanım sultanlara göndereceği selamlar konduruldu ve köleye özel olarak, harem hanımlarına ait sandıklardan çıkan armağanlar sunuldu.

Sonunda, mutluluğumun doruk noktasındayken, birden umutsuzluğa kapıldım. Annemi düşünmeye başladım. Onun, yaz ortasında, eve beklenmedik bir şekilde sekiz güzel kız getirmeme ne diyeceğini merak ediyordum. Evimizdeki yatakların sayısını, babamın gelirini ve sayemizde fırıncının cebine girecekleri düşündükçe umutsuzluğum iki kat arttı. Harem ve kötü niyetli başvezir, Efendilerinin mutsuz olduğunu hissettiler ve mutsuzluğumu daha da artırmak için ellerinden geleni yaptılar. Efendilerine sonsuz bir bağlılık duyduklarını belirterek, onunla yaşayıp onunla öleceklerini bildirdiler. Bu bağlılık yeminleri karşısında çok perişan bir duruma düştüm ve korkunç kaderim hakkında derin derin düşünerek yatağımda saatlerce uyanık yattım. Umutsuzluğumun üst sınırındayken aklıma daha önce hiç düşünmediğim bir kurtuluş yolu gelmeseydi, Süleyman'a benzediğimi itiraf ederek Bayan Griffin'in önünde diz çökebilir ve ülkemin çiğnenmiş yasalarına boyun eğdiğimi söyleyebilirdim.

Bir gün, ikili gruplar halinde yürüyüşe çıkmıştık. Başvezir her zamanki gibi, geçiş parası alan çocuğa dikkat etmemiz gerektiğini söylemiş, eğer çocuklardan biri haremin güzellerine saygısızca bakarsa (her zaman yaptığı gibi), geceleyin iple boğdurulmasını önermişti. Oysa hepimizin yüreği hüzünle doluydu. Ceylanın garip bir davranışı devletin itibarını zedelemişti. Bu çekici yaratık, önceki günün doğumgünü olduğunu ve bunu kutlamak için kendisine bir sepet dolusu hazine gönderildiğini (ikisi de asılsız iddialardı) söylemişti. Ayrıca, gizli ama ısrarcı bir şekilde, komşu prens ve prenseslerden oluşan otuz beş kişilik bir grubu, bir balo ve akşam yemeğine davet etmiş, kimsenin "saat on ikiye kadar içeri alınmamasını" da şart koşmuştu. Ceylanın bu fantezisi yüzünden, atları, seyisleri ve çeşitli hizmetkârlarıyla, tam takım hazırlanmış gösterişli bir kalabalık büyük bir beklentiyle Bayan Griffin'in kapısına dayanmış, ama gözyaşları içinde geri çevrilmişti. İnsanlar kapımıza ikinci kez dayandığında, Ceylan arka taraftaki tavanarasına gidip kendisini oraya kilitlemişti. Her yeni konukla birlikte Bayan Griffin kendini iyice kaybetmiş ve sonunda dayanamayıp sinirinden üstündeki elbiseyi parçalamaya başlamıştı. Suçlunun şartlı teslimini, çamaşır dolabında yalnız bırakılma, sadece ekmek ve suyla beslenme cezasını, hepimizi hedef alan kin dolu uzun bir söylev izlemişti. Bu söylevde, Bayan Griffin şöyle sözler kullanmıştı: Birincisi, "Hepinizin bunu bildiğine inanıyorum"; ikincisi, "Hepiniz birbirinizden kötüsünüz" ve üçüncüsü, "Küçük bir alçaklar sürüsüsünüz."

Bu şartlar altında, üzgün bir halde yürüyorduk ve özellikle omzumdaki ağır Müslümanlık sorumluluklarının yüküyle kötü bir ruh hali içindeydim. O sırada Bayan Griffin'in yanına tuhaf bir adam yaklaştı. Bir süre onunla birlikte yürüyüp

konuştuktan sonra, bana baktı. Adamın, yasaların yardakçılığını yapan bir işgüzar olduğuna ve zamanımın dolduğuna karar vererek, Mısır'a kaçma niyetiyle hemen oradan uzaklaştım.

Bacaklarımın elverdiği hızla kaçtığımı gören tüm harem üyeleri bir çığlık attılar (ilk sola sapan ve meyhanenin etrafından dolanan yolun beni piramitlere götürecek en kestirme yol olduğu izlenimine kapılmıştım). Bayan Griffin peşimden seslendi, inançsız başvezir peşimden koştu ve yol parası kesen çocuk beni bir koyun gibi köşeye sıkıştırarak yolumu kesti. Yakalanıp geri getirildiğimde kimse beni azarlamadı. Sadece Bayan Griffin, şaşırtıcı bir nezaketle, "Bu yaptığınız çok tuhaftı!" dedi. Bayan Griffin'in konuştuğu adam bana baktığında neden birden kaçıvermiştim?

Bu soruya cevap vermeye yetecek nefesim olsaydı bile kesinlikle cevap veremezdim; ama zaten nefesim kesilmişti ve hiçbir şey söyleyemedim. Bayan Griffin ve o tuhaf adam, beni aralarına alıp suçlu değilmişim gibi davranarak (buna şaşırmamak elimde değildi) saraya götürdüler.

Oraya vardığımızda hep birlikte bir odaya girdik ve Bayan Griffin, harem zencilerinin başında olan, yardımcısı Mesrur'u yardıma çağırdı. Mesrur da, kulağına bir şeyler fısıldandıktan sonra, gözyaşlarına hâkim olamadı.

"Tanrı sizi korusun efendimiz," dedi Mesrur bana dönerek. "Babanızla ilgili kötü bir haber var!"

Kalbim çarparak, "Çok mu hasta?" diye sordum.

"Tanrı sabır versin efendimiz," dedi iyi yürekli Mesrour ve başımı yaslayıp teselli olmam için omzunu uzatarak yere eğildi: "Babanız ölmüş!"

Harun El Reşid, bu sözleri duyar duymaz kaçıp gitti, harem ortadan yok oldu ve o andan sonra, dünyanın en güzel o sekiz kızından hiçbirini bir daha görmedim.

Eve götürüldüm. Evde, ölümün yanı sıra borç da vardı ve ayrıca, satış yapılıyordu. Adına bulanık bir biçimde "Ticaret" denen, tanımadığım bir güç, küçümseyen gözlerle küçük yatağıma bakıyordu. Yatağımla birlikte pirinç bir kömür kovası, ızgara ve bir kuş kafesi, neredeyse bedavaya, yok pahasına satıldı. Satılanlar hakkında konuşulanları dinlerken, ne kadara gitmiş olabileceklerini merak etmiştim ve yok pahasına satıldıklarını duyduğumda çok hüzünlenmiştim.

Bu olaydan sonra büyük çocukların gittiği, büyük, soğuk ve kasvetli, yenilecek

ve giyilecek her şeyin sert, kaba ve yetersiz miktarda olduğu bir okula gönderildim; okuldaki büyük ya da küçük olsun hepsi de son derece zalim olan çocuklar, ben daha oraya gelmeden, evimizdeki satışla ilgili her şeyi öğrenmişlerdi; oradan ne getirdiğimi, beni kimin satın aldığını soruyor, yanımdan geçerken, “Satıyorum, satıyorum, saaaattım!” diye bağırıp benimle dalga geçiyorlardı. O sefil yerde, aslında Harun olduğumu ve bir zamanlar bir haremimin olduğunu hiç söylemedim; çünkü onlara bu başarısızlıktan söz edersem çok üzüleceğimi ve bu yüzden, okulun oyun alanının yakınındaki bir gölcüğün biraya benzeyen çamurlu suyunda kendimi boğmak zorunda kalacağımı biliyordum.

Ah ben! Ah ben! O odaya yerleştiğimden bu yana dostlarım, o çocuğun odasına, kendi çocukluğumun, kendi masumiyetimin ve kendi çocuksu hayallerimin dışında başka hiçbir hayalet gelmedi. Çoğu kez bu hayalin peşinden gittim; ama bu insan adımlarımla ona yetişemedim, bu insan ellerimle ona dokunamadım, bu insan yüreğimle onun saflığını koruyamadım. Ve şimdi beni, olabildiğince neşeli ve minnettar bir halde, aynamda sürekli değişen müşterileri sırayla tıraş ettiğim kötü kaderimle uğraşırken ve bana ölümlü bir hayat arkadaşı olarak bağışlanmış bir iskeletle uyuyup uyanırken görüyorsunuz.

PERİLİ EV ÜZERİNE...

Dickens 7 Şubat 1812'de Portsmouth'ta doğdu. Annesinin babası, yani dedesi hali vakti yerinde bir aileden bir bahriye subayıydı; babası ise, sevimli, hoş, ama ayağını yere bir türlü sağlam basmayan, yakası mali zorluklardan kurtulamayan biriydi. Aile ilk birkaç güzel yılın ardından kırsal Chatham'ı terk edip Londra'ya yerleşmek zorunda kaldı. Bu kırsal yerleşim yeri *Büyük Umutlar* romanının atmosferine damgasını basan yerdir; Dickens yaşlılık yıllarında buraya geri dönecektir. Aile 1822'de Londra'ya yerleştiğinde, Dickens kendini gittikçe yalnız, terk edilmiş hissetmeye başlayacak ve bir hırsız, serseri olmayışını Tanrı'nın onu korumuş olmasına bağlayacaktır. Özellikle babası mali kaynaklarının neredeyse tükenmiş olması nedeniyle tamamen kendi derdine düşmüş, Dickens bu büyük kentin cangılında, onu yetiştirmeyi hemen hemen unutmuş olan babasının kumara düşkünlüğü yüzünden iyice batması üzerine, okulu bırakıp "Warren" kundura boyası fabrikasında işe girmek zorunda kalmıştır; burada şişeleri doldurup üzerlerine etiketler yapıştırmaktadır. (Romanda Joe Gargery'nin Londra'ya ilk gelişinde böyle bir fabrika ziyaretini programına alması demek ki bir rastlantı değildir.)

Dickens, romanlarından da çıkartabileceğimiz gibi kendini bu cangılda terk edilmiş, yalnız hissetmektedir; yetenek ve becerilerin eğitimle geliştirilebileceği umudunu iyice yitirmiştir. Böylesine sıradan bir işe o yaşta nasıl öylesine kolayca layık görüldüğünü bir türlü anlayamayacaktır çocuk Dickens. Baba Dickens borçlarından ötürü üç ay hapis cezasını çekmek üzere Marrshalsea cezaevine konur; çıktıktan sonra oğlunun çalıştığı yere gider ve pencerelerden birinden, içeride çalışan oğlunu görünce, onu hemen işten çıkartmaya karar verir, ancak bu kararına eşi direnir. Dickens gerek o işyerindeki günlerini gerekse de annesinin kendisine böyle bir iş hayatını layık görmesini bir türlü unutamayacaktır; geçmiş öylesine bir travmadır ki; Dickens ileride ne eşine ne çocuklarına hayat öyküsünün bu parçasını anlatacaktır.

Genç Dickens artık okula gidebilecektir; bir avukatlık bürosunda çırak-kâtip olarak çalışmaya başlar; ardından parlamento muhabirliği, gazete haberciliği yapar; derken ilk edebiyat karalamalarını okurlar ile buluşturma olanağı bulur ve *Sketches by Boz*'un (Boz'un Karalamaları) ardından *Posthumous Papers of the Pickwick Club* (Bay Pickwick'in Serüvenleri) ile edebiyat alanında hızla yükseleceğinin sinyallerini verir.

Mesleki alanda olduğu kadar para kazanma alanında da attığı başarılı adımlar,

Dickens’ın travmatik izler bırakmış olan geçmişiyle başa çıkmasına elbette yetmeyecekti. Büyük kentin ormanında yitip gitmek; iz, etki bırakmadan, yaşadığından kimsenin haberi olmadan yok olmak; orta sınıf bir aile düzeyinden alt sınıfların, lumpen kesimin düzeyine düşme korkusundan kurtulamamak; ahlaki dayanak ve ilkelerini yitirme endişesi vb. etmenler bu travmatik çocukluk ve ilk gençlik yıllarının belirleyici olgularıydı. Anlayıştan yoksun, kendi derdine düşmüş bir yetişkinler dünyasında savrulup gitmiş, kimsesiz çocukların başlarına gelenler, sahipsiz çocuk figürleri, hemen bütün Dickens romanlarında baş kişi ya da yan figürler olarak karşımıza çıkarlar: *Oliver Twist, Nicholas Nickleby, Antikacı Dükkânı*, *Dombey ile Oğlu*, *David Copperfield* ve nihayet *Büyük Umutlar.*

Dickens’ın birinci tekil kişi (ben-anlatım) tekniğiyle sunduğu *David Copperfield*, sadist bir üvey babanın, insafsız, baskıcı bir eğitim kurumunun ve bir fabrikadaki insan onurunu hiçe sayan uygulamaların çemberinde çıkış arayan, kendi gücü ve dış destekler yardımıyla yolunu çizip hayata atılan, bütün engellere rağmen toplumdaki kendine uygun yeri bulan bir çocuğun öyküsünü anlatır. Bu varoluş mücadelesinin fonunda fabrika işçiliği, öğrenim yılları, parlamento muhabirliği, Maria Beadnell’e duyulan aşk, vb. otobiyografik olaylar yer alır. Ahlaklı, erdemli olmanın ödülünün eninde sonunda elde edildiği, umutların boşa çıkmadığı bir hayatın romanıdır *David Copperfield.*

Dickens anlatının otobiyografik (özyaşamöyküsü) özelliğini kendi içine bakışın açtığı pencereden sunar bize; kendine yönelik derin bir kavrama kaygısı taşır anlatı ve Charles Dickens biyografi yazarı Edgar Johnson’un 1952’de belirttiği gibi “özeleştiri yaparken kendine karşı müthiş insafsızdır.”

Gelişim Romanı

"Gelişim romanı" modern kökeni 18. yüzyılın ikinci yarısına kadar geri giden, burjuva bireyin gelişme, yetişme ve hayatı tanıma süreçlerini yer yer toplumsal şartlarla karşılıklı ilişki içinde veren romanları tanımlayan bir edebiyat kategorisidir. *Tehlikeli İlişkiler*'e[1] yazdığımız önsözde mektup-roman türüne geniş bir yer ayırmış, modern (burjuva) romanının doğuşunda mektup türünün yerine değinmiş, Aydınlanma hareketi ile roman arasındaki bağı yorumlamaya çalışmıştık. Roman, demiştik, zaten burjuva sınıfı ile birlikte doğmuştur. Aydınlanma hareketi (kültürü, felsefesi vb.) rahatlıkla burjuva sınıfının dünya görüşü olarak anlaşılabileceği için de Aydınlanma ile modern roman arasındaki bağ da kendiliğinden kurulabilir. Romanın bir edebiyat türü olarak meşrulaştırılması, öteki edebiyat türlerinin arasında kendine (önce) bir yer bulabilmesi, Aydınlanma'nın bir başarısı ya da armağanıdır; ancak Aydınlanma dönemi içinde 18. yüzyılın sonuna doğru "sanat-dönemi" olarak da bilinen bir dönem, romanın tür olarak tiyatro (şiir) yanında eşdeğerli bir "koltuğa" oturmasını sağlamıştır. Goethe'nin[2] *Genç Werther'in Acıları* (1774) ve Wieland'ın *Agathon*'u Almanya'da, burjuva bireyinin ilk deneyimlerini ve kendini geliştirme çabalarını edebiyatta anlatmaya yönelmiş ilk "gelişim romanı" örnekleri sayılırlar. Ne var ki bir roman olarak kendilerine yönelik beklentileri yerine getirmekten alabildiğine uzaktır bu iki metin. *Genç Werther'in Acıları*'nı okumuş olan okur, Werther'in hayatının sınırlı bir kesimini kapsayan bu mektup-romanın, toplumsal dünyayı bir fon düzeyine çektiğini hatırlayacaktır.

Kahramanının öznel dünyasıyla sınırlı, estetik-güzellik-doğa ve tanrısal uyum kavramlarını öne çıkartıp duran bir metindir bu. Wieland'ın *Agathon* metni, ilkçağ dünyasında geçen konusuyla, 18. yüzyıl burjuva bireyinin kimlik sorununu açmaktan çok örter. *Genç Werther'in Acıları* adlı romanın açtığı yoldan kısa sürede çok sayıda gelişim romanı yazılmıştır. Bunlardan, gene Goethe'nin yapıtı olan *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (Wilhelm Meister'in Öğrenim Yılları) Almanya'da burjuva aydınının çağa yönelik deneyim ve yaşantılarını herhangi tarihsel bir kostüme büründürmeden anlatmayı başarmıştır; roman, "gelişim romanının" ana hatlarını belirleyen bir metin olarak apayrı bir önem taşır. Bir insanın iç ve dış gelişmesini, başlangıçtan belli bir olgunluk aşamasına kadar izleyen bu roman, bireyin mevcut beceri ve yeteneklerinin toplumsal çevre ile etkileşiminin sonuçlarını geniş bir kültürel çerçeve içinde sunar. Almanya'da 18. yüzyıla damgasını vuran Pietizm ve

“kültür hayranlığı” burjuva bireyinin gelişimine ideal hedefler koyan iki büyük etmen olarak anlaşılabilir. Bir Goethe hayranı olan Thomas

Carley’in *Sartor Resartus*’ta (1833) ve daha yakın zamanda Romain Rolland[3] *Jean Christoph*’ta gelişim romanı modeline bağlı kalarak bu türün örneklerini sunmuşlardır. Elbette burada adı geçen romancıların dışında da birçok yazar, anlatılarının bütününde olmasa bile, yer yer bir gelişim romanı örneği vermişlerdir.

Dickens, *David Copperfield*’de kahramanı gencin toplumda kendine bir yer edinme mücadelesini bütün engellere rağmen, anlamlı, bu mücadeleye değer bir çaba olarak sunmuşken, şimdi, beyhude, gereksiz, bir hiç uğruna didinmedir karşımıza çıkan. Kuşkusuz özellikle 18. ve 19. yüzyıl İngiliz, Fransız romanının sosyal sınıflarının yol haritasını çıkarmak gibi bir yöntem olsa, palazlanan (büyük) burjuvazinin üstündeki aristokrasinin dünyasına giden yolu zorlayıp durduğunu gösteren bir şema çıkabilir karşımıza. Stendhal’in[4] Julien Sorel’i, Thackeray’in[5] Barry Lyndon’ı ve başka birçok örnek, sınıf atlamaya çalışırken “burçlardan üzerlerine dökülen erimiş kurşunların altında kalan” hırslı, doyumsuz, gittiği yere kadar giden, ama sınıfsal bariyerleri de görme yeteneğinden yoksun iddialı bireylerin hayat öykülerini sunar bize. Bu romanlarda kimileyin tarihin dinamikleri, toplumsal yapı, belirleyici olarak öne çıkar, çıkmadığı yerde daha çok “birey” romanı türünden söz ederiz. Ancak “gelişim romanının” kahramanını çocukluk yıllarından başlayarak izleme özelliğini bu roman türünün belirleyici özelliği olarak aldığımızda, örneğin Barry Lyndon “yarım” bir gelişme romanıdır belki.

Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısına doğru, Aydınlanma vaatlerini yerine getirememiş bir burjuva ilerleme hareketi olarak çökmüş, Sanayi Devrimi İngiltere’si zenginlik ile sefaletin görülebilecek en zıt birlikteliğini sunmakta, Avrupa politik çalkantılarla altüst olmakta, aristokrasi, hanedanlıklar, artık su altından “kamışlarla nefes alabilmektedir.” Dickens kahramanı Pip’in büyük beklentileri, sosyal tırmanma umudu, bir centilmen olarak yaşama ideali, Estella ile evlenebilme isteği, hep havada kalan umutları temsil etmekten de öteye, bir gencin “yanlış ya da hatalı gelişmesinin”, yanlış hedeflere kilitlenmiş umutların sonuçlarıdırlar. Pip kökenini inkâr eder, kendi arkadaşlarına sadakatini önemsemez; züppeleşir. Neden sonra, bağlandığı umutların anlamsızlığı yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başladığında; malının mülkünün, sosyal statüsünün gerçek durumu ve kaynakları belli olduğunda, Pip gerçeği kabul etmek ve yanılsamaların büyüsünden kurtulmak fırsatını bulur; şimdi artık hatasını,

kabahatini anlamış, gerçek kimliğini nerede nasıl kurması gerektiğini görmüş, ters yoldan da olsa gelişmesini bir anlamda tamamlamış biridir o artık.

David Copperfield romanında David'in gelişme yolunun karşısına dikilen engeller daha çok nesnel, dış etmenlerden kaynaklanırlarken kahramanın hayat mücadelesinde erdemli karakteri onun biricik rehberi ya da yardımcısıdır. Bu romanda ise, dış etmenler ile karakterin özelliği olan zaaf ve bozuklukların karşılıklı etkileşimi, bireyin gelişmesinin doğru yoldan sapmasına yol açar demek pek yanlış olmamalı. Böyle bakıldığında bir tür "gelişime karşı etmenlerin" romanından söz edebiliriz.

İki Şehrin Hikâyesi

Tarihsel roman türü İngiltere'de Sir Walter Scott'un 1832'deki ölümünden sonra da okurunu kaybetmemişti. Bulwer'in *Pompei'nin Son Günleri* (1835) adlı eseri Avrupa'da büyük bir başarıya ulaşmıştı. Dickens İngiliz meslektaşlarının Fransız Devrimi'ni ele alan romanlarını da okumuş olmalıydı: *Zanoni* (Bulwer, 1842) ve *La Vendée* (Anthony Trollopes, 1850).

Ne var ki Dickens'ın tarihi roman konusundaki hesabının tuttuğunu ve *İki Şehrin Hikâyesi'*nin ona okurunu geri getirdiğini söylemek zordur. Böylesine önemli ve büyük bir sanat eserinin okurun dikkatinden kaçması ve gereken ilgiyi görmemesi, pek rastlanır bir durum değildir edebiyat tarihinde.

Dickens romanı bitirdiğinde bu metnin elinden çıkmış en iyi anlatı olduğundan kesinlikle emindi (H. Reinhold, *Charles Dickens' Roman: A Tale of Two Cities.* s. 61). Yazarın kendi düşüncesi elbette tayin edici bir önem taşımıyor. Her yazar, her sanatçı ürününü bitirdiğinde havalara girebilir, ölçüyü kaçırabilir; ya da hatta, Kafka[6] gibi, hepsinin yakılmasını istemese bile, bir süre, büyük endişe ve korkulara kapılıp eserini okuyucusuna ulaştırmakta tereddüt edebilir. Ancak dönemin okuru, romanı gerek politik gerekse de sanatsal yönden itirazlar ve eleştirilerle karşılamış, yanlış anlaşılmaları önyargılar izlemiştir. Hatta 1906 yılında yapılan bir ankette Dickens'ın romanının en sevilen romanlar listesinde yer almadığını öğreniyoruz. *(London Evening News'*un yaptığı bir ankettir bu.) Ancak 1. Dünya Savaşı'ndan sonra bu romana yönelik ilgi artmaya başlamış ve bu ilgi artarak günümüze kadar gelmiştir.

İki Şehrin Hikâyesi için, Dickens'ın çok az sayıda temsili kişiyle bir "devrim tiyatrosunun" sahnesini doldurma başarısı insanı şaşırtabilir: Tellson Bankası'nda ulaklık yapan, geceleri ise gizlice mezarları açan Jerry Cruncher; kızıl saçlı, zayıfça, orta yaşlı, Fransız hayat tarzını ve Devrim'in sert karakterini kavrayamayan bakire Bayan Pross ve bu dehşet ve korku döneminin adeta dişi şeytanı gibi gösterilen, elinden düşürmediği örgüsüyle Bayan Defarge; bütün bir soylu sınıfın gaddarlığının ve asalaklığının temsili, acımasız aristokratların prototipi olarak seçtiği, çalıştırdığı köylü ve hizmetlilerin canına okuyan, arabasıyla ezdiği çocuğu umursamayan marki...

İngiltere ile Fransa arasında sınıfsal ilişkilerin topluma yansıyışı bakımından önemli farklar bulunmaktadır. İngiltere'de Sanayi Devrimi'ni destekleyen adımlar ve buluşlar Aydınlanma'yı bir bilimsel hareket olarak öne çıkartırken,

Fransa’da çıkarları sarsılmaya yüz tutmuş aristokrasi ile burjuvazinin arasını gittikçe daha fazla açmıştır. Aydınlanma hareketi, Fransa’da bilimsel-teknik bir ilerlemeden çok siyasal ve ideolojik düzlemde bir değişimin adıdır. Özellikle aristokrasinin (ve monarşinin) destekleyicisi klerikal sınıf, 1700’lerin ortasından itibaren burjuva aydınlarının, edebiyatçıların hedefi haline gelmiştir. Öte yandan Fransa’da aristokratların çalışarak, ticaretle ya da tarımla uğraşarak gelir edinmeleri aristokrasinin geleneğine aykırıydı. Sonuçta Fransız soylularına biricik uğraş alanı olarak politika, yani bürokrasi işleri kalıyordu. Bu da, aristokrasi ile yönetimin özdeşleşmesi demekti. Burjuva sınıfının gelişmesi, orada, mantıken aristokrasinin, soylu sınıfın yoksullaşması ile ters orantılı bir sürecin adıydı. İngiltere’de ise, sokakta eldivenlerini çıkartıp halktan kimseler ile boks yapan aristokratlara bile rastlandığını biliyoruz. Orada soylu sınıfın “ticaretini” engelleyen bir gelenekten söz edilemeyeceği için, burjuvazi ile soylular arasındaki gerilim Fransa’dakinden farklı, daha yumuşak bir niteliktedir. Fransa’da gelişmeler, burjuvazinin halkı da arkasına alarak Devrim yapmasına yol açmış, yeni sınıf, soyluları imtiyazlarından arındırıp (en azından başlangıçta) toplumsal yapıya radikal bir müdahalede bulunmuştur.

Dickens Fransız aristokrasisi ile İngiliz aristokrasisi arasındaki farklılıkları hem de Devrim’den yaklaşık yetmiş yıl sonra anlatmak istercesine karşımıza imtiyazları tehlikede zorba bir sınıf çıkartır. Kendi ritüelleri içinde hapsolmuş bu sınıftan, Devrim fikirlerinden etkilenmiş yeğen Darnay’ı marki olan amcasından ve amcasının ikiz kardeşi babasından ayırarak onu İngiltere’ye yollar yazar. Dickens, aslında bir aristokrat olan Charles Darnay’ın bir burjuvaya dönüşmesinin mümkün olduğunu göstermek istercesine, onu sınıfının maddi zenginliklerinden arındırır; C. Darnay mülkünden vazgeçer, kendi entelektüel birikimiyle yaşayacağı değişimin önünü açmak için “kökeninden” kopar. Romanda imtiyazları tehlikeye girmiş zorba marki, kentteki sarayında ve kırsaldaki malikânesinde, bir tür cehenneme kapanmış günahkâr gibidir. Özellikle kırsalda yarı aç yarı tok çalışan, açlıktan ölünce geride bıraktıkları dul eşlerinin mezarları üstüne odundan derme çatma bir haç dikmesine bile izin verilmeyen bu insanlar, kırsal aristokrasinin gaddarlığını ve yeni bir düzende var olma hakkını yitirmişliğini göstermek bakımından hayatlarıyla, yaşadıklarıyla birer belge sunarlar. Markinin “çökmekte” olan şatosu, har vurup harman savurduğu zenginlik, kötü yönetim, şantaj, borç, tefecilik, baskı, açlık, çıplaklık ve acının oluşturduğu “cehenneminin” çökmekte olan duvarlarıdır adeta. Gerçi iki ülkenin ya da bütün bir Avrupa ülkesindeki aristokratların kimi ayırt edici özelliklerinin farklılığına rağmen, bu sınıfın genelde tarihsel ömrünün dolduğu gerçeği değişmez. Yıl 1789’dur; aristokrasinin en azından resmen tarihe

gömülme saati çalmıştır. Romanı sinemalaştıran Kubrick[7] de bize, pudralı solgun yüzleri, rimelli kirpikleri, ölü bakışlarıyla kendi cehennemine kapanmış bir sınıfın “requiem”ini dinletir adeta. Dickens’ın markisinde temsil edilen aristokrasi ile Thackeray’nin aristokrat sınıfı, birbirini tamamlayan iki portre oluştururlar.

Dickens’ın kavrayabildiği kadarıyla kent proletaryası aç bir sürü olarak çıkar karşımıza. Açlık ve temel doğal ihtiyaçlar, onların yönetilmelerini kolaylaştırmıştır. Açlıktan ölen köpeklerin etlerinden yararlanmak bile mümkün değildir. Yelkenini değişen rüzgâra göre çevirenler bulunduğu gibi, casusların ağına düşmeyen dikkatli kimseler de vardır.

Romanın anlattığı öykü, yazarın usta kalemi sayesinde inandırıcılığını pek yitirmeden bizi sona kadar götürür. Başta da belirttiğimiz gibi, öykünün omurgasını ve dramasını oluşturan yer değiştirme olayını Dickens, Wilkie Collins’ten almıştır. Sevdiği kadını “öteki” adamla birlikte yollarken kendisi ölüme giden ya da geride (belirsizlik içinde) kalan seven adam motifi, en son ünlü *Casablanca* filmine kadar uzanagelir. Köklerini barok dramalarında ve Shakespeare’de[8] bulabileceğimiz fedakâr âşıklar motifi, aslında romantik dönemin ardından, modern okur için inandırıcılığını ve etkisini yitirmiştir. *Casablanca*’da, kendisinden politik bakımdan daha yararlı olabilecek öteki adamın önünü açma kaygısı, tematiğin romantik boyutunu ortadan kaldırmış, anlatıya politik bir zemin sunmuş gibidir.

Perili Ev

Charles Dickens, İngiltere'nin, üzerinde güneşin batmadığı büyük bir imparatorluğa dönüştüğü Victoria çağının tanığıydı. Aklın ve bilimin ürünü olan Sanayi Devrimi, İngiltere'yi yüzyılın en büyük emperyalist gücü yaparken, bir yandan da ülke zenginlik ile yoksulluğun, kentleşme ile kırsallığın yan yanalığının çelişkileri içindeydi. Aklın (bilimin) ve ilerlemenin tanrısallaştırıldığı, pozitif düşüncenin bütün metafiziği dışta bıraktığı 19. yüzyıl Avrupası'nda (İngiltere'de) aklın "kısa devre yapmasını" ve akıldışı, denetlenemez, fizik ve doğa yasalarına uymayan "şeyin" fantastik-gotik türde ortaya çıktığını görüyoruz.

Elbette fantastik olanın öncüleri de vardı; ilkçağ mitolojileri, masallar, destanlar, vb, bu "akıldışı" âlemi hep bir karşı dünya olarak yaşatagelmişlerdi. Ama ilginç olan, Sanayi Devrimi'ne bir tepki olarak da anlaşılabilecek romantik ve onun içindeki bir tür olan gotik-romana, hayatın içinde bir sürü "psikokinetik" olayın eşlik etmesiydi. 19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'de kurulan "London Araştırma Enstitüsü" yaklaşık on yıl boyunca binlerce ruh çağırma, kehânet, hayalet, hortlak vakasını resmen kaydetmiştir.

Kısacası aklın, bilimin ürünleri arasında iyi saatte olsunların kol gezdiği, ünlü kâhin ve spritualistlerin paraya para demedikleri bir dönemdir bu. Kız kardeşiyle birlikte altı aylığına "adı ileri derecede perili"ye çıkmış bir eve taşınan anlatıcı, bu girişimini biraz meraka, biraz da bütün doğal sorunları artık yaşamış olmalarına bağlar. *Perili Ev* bir bakıma aklın kapı eşiğinde bırakıldığı, korkmak için oraya gelip korku ve kuşkularını birbirine bulaştırıp sonunda korkunun hâkimiyetine girenlerin evidir. Ama bu ev, bizi fantastik olanın kökenine geri götüren bir zaman tünelidir de sanki. Anlatıcı, evdeki hayaletin kılavuzluğunda Harun Reşit dönemine geri götürür bizi; ama elbette böyle bir akıldışı âlemin enikonu akılcı olduğunu vehmeden bir toplumda, alaycı, bol esprili bir anlatım gerekli olmaktadır.

THE HAUNTED HOUSE

CHAPTER I

THE MORTALS IN THE HOUSE

Under none of the accredited ghostly circumstances, and environed by none of the conventional ghostly surroundings, did I first make acquaintance with the house which is the subject of this Christmas piece. I saw it in the daylight, with the sun upon it. There was no wind, no rain, no lightning, no thunder, no awful or unwonted circumstance, of any kind, to heighten its effect. More than that: I had come to it direct from a railway station: it was not more than a mile distant from the railway station; and, as I stood outside the house, looking back upon the way I had come, I could see the goods train running smoothly along the embankment in the valley. I will not say that everything was utterly commonplace, because I doubt if anything can be that, except to utterly commonplace people—and there my vanity steps in; but, I will take it on myself to say that anybody might see the house as I saw it, any fine autumn morning.

The manner of my lighting on it was this.

I was travelling towards London out of the North, intending to stop by the way, to look at the house. My health required a temporary

residence in the country; and a friend of mine who knew that, and who had happened to drive past the house, had written to me to suggest it as a likely place. I had got into the train at midnight, and had fallen asleep, and had woke up and had sat looking out of window at the brilliant Northern Lights in the sky, and had fallen asleep again, and had woke up again to find the night gone, with the usual discontented conviction on me that I hadn’t been to sleep at all; –upon which question, in the first imbecility of that condition, I am ashamed to believe that I would have done wager by battle with the man who sat opposite me.

That opposite man had had, through the night –as that opposite man always has– several legs too many, and all of them too long. In addition to this unreasonable conduct (which was only to be expected of him), he had had a pencil and a pocket-book, and had been perpetually listening and taking notes. It had appeared to me that these aggravating notes related to the jolts and bumps of the carriage, and I should have resigned myself to his taking them, under a general supposition that he was in the civil-engineering way of life, if he had not sat staring straight over my head whenever he listened. He was a goggle-eyed gentleman of a perplexed aspect, and his demeanour became unbearable.

It was a cold, dead morning (the sun not being up yet), and when I had out-watched the paling light of the fires of the iron country, and the curtain of heavy smoke that hung at once between me and the stars and between me and the day, I turned to my fellow-traveller and said:

“I beg your pardon, sir, but do you observe anything particular in me?” For, really, he appeared to be taking down, either my travelling-cap or my hair, with a minuteness that was a liberty.

The goggle-eyed gentleman withdrew his eyes from behind me, as if the back of the carriage were a hundred miles off, and said, with a lofty look of compassion for my insignificance:

“In you, sir? –B.”

“B, sir?” said I, growing warm.

“I have nothing to do with you, sir,” returned the gentleman; “pray let me listen –O.”

He enunciated this vowel after a pause, and noted it down.

At first I was alarmed, for an Express lunatic and no communication with the guard, is a serious position. The thought came to my relief that the gentleman might be what is popularly called a Rapper: one of a sect for (some of) whom I have the highest respect, but whom I don’t believe in. I was going to ask him the question, when he took the bread out of my mouth.

“You will excuse me,” said the gentleman contemptuously, “if I am too much in advance of common humanity to trouble myself at all about it. I have passed the night –as indeed I pass the whole of my time now– in spiritual intercourse.”

“O!” said I, somewhat snappishly.

“The conferences of the night began,” continued the gentleman, turning several leaves of his note-book, “with this message: ‘Evil communications corrupt good manners.’”

“Sound,” said I; “but, absolutely new?”

“New from spirits,” returned the gentleman.

I could only repeat my rather snappish “O!” and ask if I might be favoured with the last communication.

“‘A bird in the hand,’” said the gentleman, reading his last entry with great solemnity, “‘is worth two in the Bosh.’”

“Truly I am of the same opinion,” said I; “but shouldn’t it be Bush?”

“It came to me, Bosh,” returned the gentleman.

The gentleman then informed me that the spirit of Socrates had delivered this special revelation in the course of the night. “My friend, I hope you are pretty well. There are two in this railway carriage. How do you do? There are seventeen thousand four hundred and seventy-nine spirits here, but you cannot see them. Pythagoras is here. He is not at liberty to mention it, but hopes you like travelling.” Galileo likewise had dropped in, with this scientific intelligence. “I am glad to see you, amico. Come sta? Water will freeze when it is cold enough. Addio!” In the course of the night, also, the following phenomena had occurred. Bishop Butler had insisted on spelling his name, “Bubler,” for which offence against orthography and good manners he had been dismissed as out of temper. John Milton (suspected of wilful mystification) had repudiated the authorship of Paradise Lost, and had introduced, as joint authors of that poem, two Unknown gentlemen, respectively named Grungers and Scadgingtone. And Prince Arthur, nephew of King John of England, had described himself as tolerably comfortable in the seventh circle, where he was learning to paint on velvet, under the direction of Mrs. Trimmer and Mary Queen of Scots.

If this should meet the eye of the gentleman who favoured me with these disclosures, I trust he will excuse my confessing that the sight of the rising sun, and the contemplation of the magnificent Order of the vast Universe, made me impatient of them. In a word, I was so impatient of them, that I was mightily glad to get out at the next station, and to exchange these clouds and vapours for the free air of Heaven.

By that time it was a beautiful morning. As I walked away among such leaves as had already fallen from the golden, brown, and russet trees; and as I looked around me on the wonders of Creation, and thought of the steady, unchanging, and harmonious laws by which they are sustained; the gentleman’s spiritual intercourse seemed to me as poor a piece of journey-work as ever this world saw. In which heathen state of mind, I came within view of the house, and stopped to examine it attentively.

It was a solitary house, standing in a sadly neglected garden: a pretty even square of some two acres. It was a house of about the time of George the

Second; as stiff, as cold, as formal, and in as bad taste, as could possibly be desired by the most loyal admirer of the whole quartet of Georges. It was uninhabited, but had, within a year or two, been cheaply repaired to render it habitable; I say cheaply, because the work had been done in a surface manner, and was already decaying as to the paint and plaster, though the colours were fresh. A lop-sided board drooped over the garden wall, announcing that it was "to let on very reasonable terms, well furnished." It was much too closely and heavily shadowed by trees, and, in particular, there were six tall poplars before the front windows, which were excessively melancholy, and the site of which had been extremely ill chosen.

It was easy to see that it was an avoided house –a house that was shunned by the village, to which my eye was guided by a church spire some half a mile off– a house that nobody would take. And the natural inference was, that it had the reputation of being a haunted house.

No period within the four-and-twenty hours of day and night is so solemn to me, as the early morning. In the summer time, I often rise very early, and repair to my room to do a day's work before breakfast, and I am always on those occasions deeply impressed by the stillness and solitude around me. Besides that there is something awful in the being surrounded by familiar faces asleep –in the knowledge that those who are dearest to us and to whom we are dearest, are profoundly unconscious of us, in an impassive state, anticipative of that mysterious condition to which we are all tending– the stopped life, the broken threads of yesterday, the deserted seat, the closed book, the unfinished but abandoned occupation, all are images of Death. The tranquillity of the hour is the tranquillity of Death. The colour and the chill have the same association. Even a certain air that familiar household objects take upon them when they first emerge from the shadows of the night into the morning, of being newer, and as they used to be long ago, has its counterpart in the subsidence of the worn face of maturity or age, in death, into the old youthful look. Moreover, I once saw the apparition of my father, at this hour. He was alive and well, and nothing ever came of it, but I saw him in the daylight, sitting with his back towards me, on a seat that stood beside my bed. His head was resting on his hand, and whether he was slumbering or grieving, I could not discern. Amazed to see him there, I sat up, moved my position, leaned out of bed, and watched him. As he did not move, I spoke to him more than once. As he did not move then, I became alarmed and laid my hand upon his shoulder, as I thought –and there was no such thing.

For all these reasons, and for others less easily and briefly statable, I find the early morning to be my most ghostly time. Any house would be more or less haunted, to me, in the early morning; and a haunted house could scarcely address me to greater advantage than then.

I walked on into the village, with the desertion of this house upon my mind, and I found the landlord of the little inn, sanding his door-step. I bespoke breakfast, and broached the subject of the house.

“Is it haunted?” I asked.

The landlord looked at me, shook his head, and answered, “I say nothing.”

“Then it is haunted?”

“Well!” cried the landlord, in an outburst of frankness that had the appearance of desperation— “I wouldn’t sleep in it.”

“Why not?”

“If I wanted to have all the bells in a house ring, with nobody to ring ’em; and all the doors in a house bang, with nobody to bang ’em; and all sorts of feet treading about, with no feet there; why, then,” said the landlord, “I’d sleep in that house.”

“Is anything seen there?”

The landlord looked at me again, and then, with his former appearance of desperation, called down his stable-yard for “Ikey!”

The call produced a high-shouldered young fellow, with a round red face, a short crop of sandy hair, a very broad humorous mouth, a turned-up nose, and a great sleeved waistcoat of purple bars, with mother-of-pearl buttons, that seemed to be growing upon him, and to be in a fair way –if it were not pruned– of covering his head and overunning his boots.

“This gentleman wants to know,” said the landlord, “if anything’s seen at the Poplars.”

“‘Ooded woman with a howl,” said Ikey, in a state of great freshness.

“Do you mean a cry?”

“I mean a bird, sir.”

“A hooded woman with an owl. Dear me! Did you ever see her?”

“I seen the howl.”

“Never the woman?”

“Not so plain as the howl, but they always keeps together.”

“Has anybody ever seen the woman as plainly as the owl?”

“Lord bless you, sir! Lots.”

“Who?”

“Lord bless you, sir! Lots.”

“The general-dealer opposite, for instance, who is opening his shop?”

“Perkins? Bless you, Perkins wouldn’t go a-nigh the place. No!” observed the young man, with considerable feeling; “he an’t overwise, an’t Perkins, but he an’t such a fool as that.”

(Here, the landlord murmured his confidence in Perkins’s knowing better.)

“Who is –or who was– the hooded woman with the owl? Do you know?”

“Well!” said Ikey, holding up his cap with one hand while he scratched his head with the other, “they say, in general, that she was murdered, and the howl he ’ooted the while.”

This very concise summary of the facts was all I could learn, except that a young man, as hearty and likely a young man as ever I see, had been took with fits and held down in ’em, after seeing the hooded woman. Also, that a personage, dimly described as “a hold chap, a sort of one-eyed tramp, answering to the name of Joby, unless you challenged him as Greenwood, and then he said, ‘Why not? and even if so, mind your own business,’” had encountered the hooded woman, a matter of five or six times. But, I was not materially assisted by these witnesses: inasmuch as the first was in California, and the last was, as Ikey said (and he was confirmed by the landlord), Anywheres.

Now, although I regard with a hushed and solemn fear, the mysteries, between which and this state of existence is interposed the barrier of the great trial and change that fall on all the things that live; and although I have not the audacity to pretend that I know anything of them; I can no more reconcile the mere banging

of doors, ringing of bells, creaking of boards, and such-like insignificances, with the majestic beauty and pervading analogy of all the Divine rules that

I am permitted to understand, than I had been able, a little while before, to yoke the spiritual intercourse of my fellow-traveller to the chariot of the rising sun. Moreover, I had lived in two haunted houses—both abroad. In one of these, an old Italian palace, which bore the reputation of being very badly haunted indeed, and which had recently been twice abandoned on that account, I lived eight months, most tranquilly and pleasantly: notwithstanding that the house had a score of mysterious bedrooms, which were never used, and possessed, in one large room in which I sat reading, times out of number at all hours, and next to which I slept, a haunted chamber of the first pretensions. I gently hinted these considerations to the landlord. And as to this particular house having a bad name, I reasoned with him, Why, how many things had bad names undeservedly, and how easy it was to give bad names, and did he not think that if he and I were persistently to whisper in the village that any weird-looking, old drunken tinker of the neighbourhood had sold himself to the Devil, he would come in time to be suspected of that commercial venture! All this wise talk was perfectly ineffective with the landlord, I am bound to confess, and was as dead a failure as ever I made in my life.

To cut this part of the story short, I was piqued about the haunted house, and was already half resolved to take it. So, after breakfast, I got the keys from Perkins’s brother-in-law (a whip and harness maker, who keeps the Post Office, and is under submission to a most rigorous wife of the Doubly Seceding Little Emmanuel persuasion), and went up to the house, attended by my landlord and by Ikey.

Within, I found it, as I had expected, transcendently dismal. The slowly changing shadows waved on it from the heavy trees, were doleful in the last degree; the house was ill-placed, ill-built, ill-planned, and ill-fitted. It was damp, it was not free from dry rot, there was a flavour of rats in it, and it was the gloomy victim of that indescribable decay which settles on all the work of man’s hands whenever it’s not turned to man’s account. The kitchens and offices were too large, and too remote from each other. Above stairs and below, waste tracts of passage intervened between patches of fertility represented by rooms; and there was a mouldy old well with a green growth upon it, hiding like a murderous trap, near the bottom of the back-stairs, under the double row of bells. One of these bells was labelled, on a black ground in faded white letters, MASTER B. This, they told me, was the bell that rang the most.

“Who was Master B.?” I asked. “Is it known what he did while the owl hooted?”

“Rang the bell,” said Ikey.

I was rather struck by the prompt dexterity with which this young man pitched his fur cap at the bell, and rang it himself. It was a loud, unpleasant bell, and made a very disagreeable sound. The other bells were inscribed according to the names of the rooms to which their wires were conducted: as “Picture Room,” “Double Room,” “Clock Room,” and the like. Following Master B.’s bell to its source I found that young gentleman to have had but indifferent third-class accommodation in a triangular cabin under the cock-loft, with a corner fireplace which Master B. must have been exceedingly small if he were ever able to warm himself at, and a corner chimney-piece like a pyramidal staircase to the ceiling for *Tom Thumb*.[1] The papering of one side of the room had dropped down bodily, with fragments of plaster adhering to it, and almost blocked up the door. It appeared that Master B., in his spiritual condition, always made a point of pulling the paper down. Neither the landlord nor Ikey could suggest why he made such a fool of himself.

Except that the house had an immensely large rambling loft at top, I made no other discoveries. It was moderately well furnished, but sparely. Some of the furniture –say, a third– was as old as the house; the rest was of various periods within the last half century. I was referred to a corn-chandler in the market-place of the county town to treat for the house. I went that day, and I took it for six months.

It was just the middle of October when I moved in with my maiden sister (I venture to call her eight-and-thirty, she is so very handsome, sensible, and engaging). We took with us, a deaf stable-man, my bloodhound Turk, two women servants, and a young person called an Odd Girl. I have reason to record of the attendant last enumerated, who was one of the Saint Lawrence’s Union Female Orphans, that she was a fatal mistake and a disastrous engagement.

The year was dying early, the leaves were falling fast, it was a raw cold day when we took possession, and the gloom of the house was most depressing. The cook (an amiable woman, but of a weak turn of intellect) burst into tears on beholding the kitchen, and requested that her silver watch might be delivered over to her sister (2 Tuppintock’s Gardens, Liggs’s Walk, Clapham Rise), in the event of anything happening to her from the damp. Streaker, the housemaid,

feigned cheerfulness, but was the greater martyr. The Odd Girl, who had never been in the country, alone was pleased, and made arrangements for sowing an acorn in the garden outside the scullery window, and rearing an oak.

We went, before dark, through all the natural –as opposed to supernatural– miseries incidental to our state. Dispiriting reports ascended (like the smoke) from the basement in volumes, and descended from the upper rooms. There was no rolling-pin, there was no salamander (which failed to surprise me, for I don't know what it is), there was nothing in the house, what there was, was broken, the last people must have lived like pigs, what could the meaning of the landlord be? Through these distresses, the Odd Girl was cheerful and exemplary. But within four hours after dark we had got into a supernatural groove, and the Odd Girl had seen "Eyes," and was in hysterics.

My sister and I had agreed to keep the haunting strictly to ourselves, and my impression was, and still is, that I had not left Ikey, when he helped to unload the cart, alone with the women, or any one of them, for one minute. Nevertheless, as I say, the Odd Girl had "seen Eyes" (no other explanation could ever be drawn from her), before nine, and by ten o'clock had had as much vinegar applied to her as would pickle a handsome salmon.

I leave a discerning public to judge of my feelings, when, under these untoward circumstances, at about half-past ten o'clock Master B.'s bell began to ring in a most infuriated manner, and Turk howled until the house resounded with his lamentations!

I hope I may never again be in a state of mind so unchristian as the mental frame in which I lived for some weeks, respecting the memory of Master B. Whether his bell was rung by rats, or mice, or bats, or wind, or what other accidental vibration, or sometimes by one cause, sometimes another, and sometimes by collusion, I don't know; but, certain it is, that it did ring two nights out of three, until I conceived the happy idea of twisting Master B.'s neck –in other words, breaking his bell short off– and silencing that young gentleman, as to my experience and belief, for ever.

But, by that time, the Odd Girl had developed such improving powers of catalepsy, that she had become a shining example of that very inconvenient disorder. She would stiffen, like a *Guy Fawkes*[2] endowed with unreason, on the most irrelevant occasions. I would address the servants in a lucid manner, pointing out to them that I had painted Master B.'s room and balked the paper,

and taken Master B.’s bell away and balked the ringing, and if they could suppose that that confounded boy had lived and died, to clothe himself with no better behaviour than would most unquestionably have brought him and the sharpest particles of a birch-broom into close acquaintance in the present imperfect state of existence, could they also suppose a mere poor human being, such as I was, capable by those contemptible means of counteracting and limiting the powers of the disembodied spirits of the dead, or of any spirits?—I say I would become emphatic and cogent, not to say rather complacent, in such an address, when it would all go for nothing by reason of the Odd Girl’s suddenly stiffening from the toes upward, and glaring among us like a parochial petrifaction.

Streaker, the housemaid, too, had an attribute of a most discomfiting nature. I am unable to say whether she was of an unusually lymphatic temperament, or what else was the matter with her, but this young woman became a mere Distillery for the production of the largest and most transparent tears I ever met with. Combined with these characteristics, was a peculiar tenacity of hold in those specimens, so that they didn’t fall, but hung upon her face and nose. In this condition, and mildly and deplorably shaking her head, her silence would throw me more heavily than the Admirable *Crichton*[3] could have done in a verbal disputation for a purse of money. Cook, likewise, always covered me with confusion as with a garment, by neatly winding up the session with the protest that the Ouse was wearing her out, and by meekly repeating her last wishes regarding her silver watch.

As to our nightly life, the contagion of suspicion and fear was among us, and there is no such contagion under the sky. Hooded woman? According to the accounts, we were in a perfect Convent of hooded women. Noises? With that contagion downstairs, I myself have sat in the dismal parlour, listening, until I have heard so many and such strange noises, that they would have chilled my blood if I had not warmed it by dashing out to make discoveries. Try this in bed, in the dead of the night: try this at your own comfortable fire-side, in the life of the night. You can fill any house with noises, if you will, until you have a noise for every nerve in your nervous system.

I repeat; the contagion of suspicion and fear was among us, and there is no such contagion under the sky. The women (their noses in a chronic state of excoriation from smelling-salts) were always primed and loaded for a swoon, and ready to go off with hair-triggers. The two elder detached the Odd Girl on all expeditions that were considered doubly hazardous, and she always established

the reputation of such adventures by coming back cataleptic. If Cook or Streaker went overhead after dark, we knew we should presently hear a bump on the ceiling; and this took place so constantly, that it was as if a fighting man were engaged to go about the house, administering a touch of his art which I believe is called The Auctioneer, to every domestic he met with.

It was in vain to do anything. It was in vain to be frightened, for the moment in one's own person, by a real owl, and then to show the owl. It was in vain to discover, by striking an accidental discord on the piano, that Turk always howled at particular notes and combinations. It was in vain to be a *Rhadamanthus*[4] with the bells, and if an unfortunate bell rang without leave, to have it down inexorably and silence it. It was in vain to fire up chimneys, let torches down the well, charge furiously into suspected rooms and recesses. We changed servants, and it was no better. The new set ran away, and a third set came, and it was no better. At last, our comfortable housekeeping got to be so disorganised and wretched, that I one night dejectedly said to my sister: "Patty, I begin to despair of our getting people to go on with us here, and I think we must give this up."

My sister, who is a woman of immense spirit, replied, "No, John, don't give it up. Don't be beaten, John. There is another way."

"And what is that?" said I.

"John," returned my sister, "if we are not to be driven out of this house, and that for no reason whatever that is apparent to you or me, we must help ourselves and take the house wholly and solely into our own hands."

"But, the servants," said I.

"Have no servants," said my sister, boldly.

Like most people in my grade of life, I had never thought of the possibility of going on without those faithful obstructions. The notion was so new to me when suggested, that I looked very doubtful.

"We know they come here to be frightened and infect one another, and we know they are frightened and do infect one another," said my sister.

"With the exception of Bottles," I observed, in a meditative tone.

(The deaf stable-man. I kept him in my service, and still keep him, as a phenomenon of moroseness not to be matched in England.)

“To be sure, John,” assented my sister; “except Bottles. And what does that go to prove? Bottles talks to nobody, and hears nobody unless he is absolutely roared at, and what alarm has Bottles ever given, or taken! None.”

This was perfectly true; the individual in question having retired, every night at ten o’clock, to his bed over the coach-house, with no other company than a pitchfork and a pail of water. That the pail of water would have been over me, and the pitchfork through me, if I had put myself without announcement in Bottles’s way after that minute, I had deposited in my own mind as a fact worth remembering. Neither had Bottles ever taken the least notice of any of our many uproars. An imperturbable and speechless man, he had sat at his supper, with Streaker present in a swoon, and the Odd Girl marble, and had only put another potato in his cheek, or profited by the general misery to help himself to beefsteak pie.

“And so,” continued my sister, “I exempt Bottles. And considering, John, that the house is too large, and perhaps too lonely, to be kept well in hand by Bottles, you, and me, I propose that we cast about among our friends for a certain selected number of the most reliable and willing –form a Society here for three months– wait upon ourselves and one another –live cheerfully and socially– and see what happens.”

I was so charmed with my sister, that I embraced her on the spot, and went into her plan with the greatest ardour.

We were then in the third week of November; but, we took our measures so vigorously, and were so well seconded by the friends in whom we confided, that there was still a week of the month unexpired, when our party all came down together merrily, and mustered in the haunted house.

I will mention, in this place, two small changes that I made while my sister and I were yet alone. It occurring to me as not improbable that Turk howled in the house at night, partly because he wanted to get out of it, I stationed him in his kennel outside, but unchained; and I seriously warned the village that any man who came in his way must not expect to leave him without a rip in his own throat. I then casually asked Ikey if he were a judge of a gun? On his saying, “Yes, sir, I knows a good gun when I sees her,” I begged the favour of his stepping up to the house and looking at mine.

“She’s a true one, sir,” said Ikey, after inspecting a double-barrelled rifle that I bought in New York a few years ago. “No mistake about her, sir.”

“Ikey,” said I, “don’t mention it; I have seen something in this house.”

“No, sir?” he whispered, greedily opening his eyes. “ ’Ooded lady, sir?”

“Don’t be frightened,” said I. “It was a figure rather like you.”

“Lord, sir?”

“Ikey!” said I, shaking hands with him warmly: I may say affectionately; “if there is any truth in these ghost-stories, the greatest service I can do you, is, to fire at that figure. And I promise you, by Heaven and earth, I will do it with this gun if I see it again!”

The young man thanked me, and took his leave with some little precipitation, after declining a glass of liquor. I imparted my secret to him, because I had never quite forgotten his throwing his cap at the bell; because I had, on another occasion, noticed something very like a fur cap, lying not far from the bell, one night when it had burst out ringing; and because I had remarked that we were at our ghostliest whenever he came up in the evening to comfort the servants. Let me do Ikey no injustice. He was afraid of the house, and believed in its being haunted; and yet he would play false on the haunting side, so surely as he got an opportunity. The Odd Girl’s case was exactly similar. She went about the house in a state of real terror, and yet lied monstrously and wilfully, and invented many of the alarms she spread, and made many of the sounds we heard. I had had my eye on the two, and I know it. It is not necessary for me, here, to account for this preposterous state of mind; I content myself with remarking that it is familiarly known to every intelligent man who has had fair medical, legal, or other watchful experience; that it is as well established and as common a state of mind as any with which observers are acquainted; and that it is one of the first elements, above all others, rationally to be suspected in, and strictly looked for, and separated from, any question of this kind.

To return to our party. The first thing we did when we were all assembled, was, to draw lots for bedrooms. That done, and every bedroom, and, indeed, the whole house, having been minutely examined by the whole body, we allotted the various household duties, as if we had been on a gipsy party, or a yachting party, or a hunting party, or were shipwrecked. I then recounted the floating rumours concerning the hooded lady, the owl, and Master B.: with others, still more filmy, which had floated about during our occupation, relative to some ridiculous old ghost of the female gender who went up and down, carrying the ghost of a round table; and also to an impalpable Jackass, whom nobody was ever able to

catch. Some of these ideas I really believe our people below had communicated to one another in some diseased way, without conveying them in words. We then gravely called one another to witness, that we were not there to be deceived, or to deceive –which we considered pretty much the same thing– and that, with a serious sense of responsibility, we would be strictly true to one another, and would strictly follow out the truth. The understanding was established, that any one who heard unusual noises in the night, and who wished to trace them, should knock at my door; lastly, that on Twelfth Night, the last night of holy Christmas, all our individual experiences since that then present hour of our coming together in the haunted house, should be brought to light for the good of all; and that we would hold our peace on the subject till then, unless on some remarkable provocation to break silence.

We were, in number and in character, as follows:

First –to get my sister and myself out of the way– there were we two. In the drawing of lots, my sister drew her own room, and I drew Master B.'s. Next, there was our first cousin John Herschel, so called after the great astronomer: than whom I suppose a better man at a telescope does not breathe. With him, was his wife: a charming creature to whom he had been married in the previous spring. I thought it (under the circumstances) rather imprudent to bring her, because there is no knowing what even a false alarm may do at such a time; but I suppose he knew his own business best, and I must say that if she had been my wife, I never could have left her endearing and bright face behind. They drew the Clock Room.

Alfred Starling, an uncommonly agreeable young fellow of eight-and-twenty for whom I have the greatest liking, was in the Double Room; mine, usually, and designated by that name from having a dressing-room within it, with two large and cumbersome windows, which no wedges I was ever able to make, would keep from shaking, in any weather, wind or no wind. Alfred is a young fellow who pretends to be "fast" (another word for loose, as I understand the term), but who is much too good and sensible for that nonsense, and who would have distinguished himself before now, if his father had not unfortunately left him a small independence of two hundred a year, on the strength of which his only occupation in life has been to spend six. I am in hopes, however, that his Banker may break, or that he may enter into some speculation guaranteed to pay twenty per cent.; for, I am convinced that if he could only be ruined, his fortune is made. Belinda Bates, bosom friend of my sister, and a most intellectual, amiable, and delightful girl, got the Picture Room. She has a fine genius for poetry, combined

with real business earnestness, and “goes in” –to use an expression of Alfred’s– for Woman’s mission, Woman’s rights, Woman’s wrongs, and everything that is woman’s with a capital W, or is not and ought to be, or is and ought not to be. “Most praiseworthy, my dear, and Heaven prosper you!” I whispered to her on the first night of my taking leave of her at the Picture-Room door, “but don’t overdo it. And in respect of the great necessity there is, my darling, for more employments being within the reach of Woman than our civilisation has as yet assigned to her, don’t fly at the unfortunate men, even those men who are at first sight in your way, as if they were the natural oppressors of your sex; for, trust me, Belinda, they do sometimes spend their wages among wives and daughters, sisters, mothers, aunts, and grandmothers; and the play is, really, not all Wolf and Red Riding-Hood, but has other parts in it.” However, I digress.

Belinda, as I have mentioned, occupied the Picture Room. We had but three other chambers: the Corner Room, the Cupboard Room, and the Garden Room. My old friend, Jack Governor, “slung his hammock,” as he called it, in the Corner Room. I have always regarded Jack as the finest-looking sailor that ever sailed. He is gray now, but as handsome as he was a quarter of a century ago – nay, handsomer. A portly, cheery, well-built figure of a broad-shouldered man, with a frank smile, a brilliant dark eye, and a rich dark eyebrow. I remember those under darker hair, and they look all the better for their silver setting. He has been wherever his Union namesake flies, has Jack, and I have met old shipmates of his, away in the Mediterranean and on the other side of the Atlantic, who have beamed and brightened at the casual mention of his name, and have cried, “You know Jack Governor? Then you know a prince of men!” That he is! And so unmistakably a naval officer, that if you were to meet him coming out of an Esquimaux snow-hut in seal’s skin, you would be vaguely persuaded he was in full naval uniform.

Jack once had that bright clear eye of his on my sister; but, it fell out that he married another lady and took her to South America, where she died. This was a dozen years ago or more. He brought down with him to our haunted house a little cask of salt beef; for, he is always convinced that all salt beef not of his own pickling, is mere carrion, and invariably, when he goes to London, packs a piece in his portmanteau. He had also volunteered to bring with him one “Nat Beaver,” an old comrade of his, captain of a merchantman. Mr. Beaver, with a thick-set wooden face and figure, and apparently as hard as a block all over, proved to be an intelligent man, with a world of watery experiences in him, and great practical knowledge. At times, there was a curious nervousness about him,

apparently the lingering result of some old illness; but, it seldom lasted many minutes. He got the Cupboard Room, and lay there next to Mr. Undery, my friend and solicitor: who came down, in an amateur capacity, “to go through with it,” as he said, and who plays whist better than the whole Law List, from the red cover at the beginning to the red cover at the end.

I never was happier in my life, and I believe it was the universal feeling among us. Jack Governor, always a man of wonderful resources, was Chief Cook, and made some of the best dishes I ever ate, including unapproachable curries. My sister was pastrycook and confectioner. Starling and I were Cook’s Mate, turn and turn about, and on special occasions the chief cook “pressed” Mr. Beaver. We had a great deal of out-door sport and exercise, but nothing was neglected within, and there was no ill-humour or misunderstanding among us, and our evenings were so delightful that we had at least one good reason for being reluctant to go to bed.

We had a few night alarms in the beginning. On the first night, I was knocked up by Jack with a most wonderful ship’s lantern in his hand, like the gills of some monster of the deep, who informed me that he “was going aloft to the main truck,” to have the weathercock down. It was a stormy night and I remonstrated; but Jack called my attention to its making a sound like a cry of despair, and said somebody would be “hailing a ghost” presently, if it wasn’t done. So, up to the top of the house, where I could hardly stand for the wind, we went, accompanied by Mr. Beaver; and there Jack, lantern and all, with Mr. Beaver after him, swarmed up to the top of a cupola, some two dozen feet above the chimneys, and stood upon nothing particular, coolly knocking the weathercock off, until they both got into such good spirits with the wind and the height, that I thought they would never come down.

Another night, they turned out again, and had a chimney-cowl off. Another night, they cut a sobbing and gulping water-pipe away. Another night, they found out something else. On several occasions, they both, in the coolest manner, simultaneously dropped out of their respective bedroom windows, hand over hand by their counterpanes, to “overhaul” something mysterious in the garden.

The engagement among us was faithfully kept, and nobody revealed anything. All we knew was, if any one’s room were haunted, no one looked the worse for it.

CHAPTER II

THE GHOST IN MASTER B.’S ROOM

When I established myself in the triangular garret which had gained so distinguished a reputation, my thoughts naturally turned to Master B. My speculations about him were uneasy and manifold. Whether his Christian name was Benjamin, Bissextile (from his having been born in Leap Year), Bartholomew, or Bill. Whether the initial letter belonged to his family name, and that was Baxter, Black, Brown, Barker, Buggins, Baker, or Bird. Whether he was a foundling, and had been baptized B. Whether he was a lion-hearted boy, and B. was short for Briton, or for Bull. Whether he could possibly have been kith and kin to an illustrious lady who brightened my own childhood, and had come of the blood of the brilliant Mother Bunch?

With these profitless meditations I tormented myself much. I also carried the mysterious letter into the appearance and pursuits of the deceased; wondering whether he dressed in Blue, wore Boots (he couldn’t have been Bald), was a boy of Brains, liked Books, was good at Bowling, had any skill as a Boxer, even in his Buoyant Boyhood Bathed from a Bathing-machine at Bognor, Bangor, Bournemouth, Brighton, or Broadstairs, like a Bounding Billiard Ball?

So, from the first, I was haunted by the letter B.

It was not long before I remarked that I never by any hazard had a dream of Master B., or of anything belonging to him. But, the instant I awoke from sleep, at whatever hour of the night, my thoughts took him up, and roamed away, trying to attach his initial letter to something that would fit it and keep it quiet.

For six nights, I had been worried thus in Master B.’s room, when I began to perceive that things were going wrong.

The first appearance that presented itself was early in the morning when it was but just daylight and no more. I was standing shaving at my glass, when I suddenly discovered, to my consternation and amazement, that I was shaving – not myself, I am fifty– but a boy. Apparently Master B.!

I trembled and looked over my shoulder; nothing there. I looked again in the glass, and distinctly saw the features and expression of a boy, who was shaving, not to get rid of a beard, but to get one. Extremely troubled in my mind, I took a few turns in the room, and went back to the looking-glass, resolved to steady my

hand and complete the operation in which I had been disturbed. Opening my eyes, which I had shut while recovering my firmness, I now met in the glass, looking straight at me, the eyes of a young man of four or five and twenty. Terrified by this new ghost, I closed my eyes, and made a strong effort to recover myself. Opening them again, I saw, shaving his cheek in the glass, my father, who has long been dead. Nay, I even saw my grandfather too, whom I never did see in my life.

Although naturally much affected by these remarkable visitations, I determined to keep my secret, until the time agreed upon for the present general disclosure. Agitated by a multitude of curious thoughts, I retired to my room, that night, prepared to encounter some new experience of a spectral character. Nor was my preparation needless, for, waking from an uneasy sleep at exactly two o'clock in the morning, what were my feelings to find that I was sharing my bed with the skeleton of Master B.!

I sprang up, and the skeleton sprang up also. I then heard a plaintive voice saying, "Where am I? What is become of me?" and, looking hard in that direction, perceived the ghost of Master B.

The young spectre was dressed in an obsolete fashion: or rather, was not so much dressed as put into a case of inferior pepper-and-salt cloth, made horrible by means of shining buttons. I observed that these buttons went, in a double row, over each shoulder of the young ghost, and appeared to descend his back. He wore a frill round his neck. His right hand (which I distinctly noticed to be inky) was laid upon his stomach; connecting this action with some feeble pimples on his countenance, and his general air of nausea, I concluded this ghost to be the ghost of a boy who had habitually taken a great deal too much medicine.

"Where am I?" said the little spectre, in a pathetic voice. "And why was I born in the *Calomel*[5] days, and why did I have all that Calomel given me?"

I replied, with sincere earnestness, that upon my soul I couldn't tell him.

"Where is my little sister," said the ghost, "and where my angelic little wife, and where is the boy I went to school with?"

I entreated the phantom to be comforted, and above all things to take heart respecting the loss of the boy he went to school with. I represented to him that probably that boy never did, within human experience, come out well, when discovered. I urged that I myself had, in later life, turned up several boys whom I

went to school with, and none of them had at all answered. I expressed my humble belief that that boy never did answer. I represented that he was a mythic character, a delusion, and a snare. I recounted how, the last time I found him, I found him at a dinner party behind a wall of white cravat, with an inconclusive opinion on every possible subject, and a power of silent boredom absolutely Titanic. I related how, on the strength of our having been together at “Old Doylance’s,” he had asked himself to breakfast with me (a social offence of the largest magnitude); how, fanning my weak embers of belief in Doylance’s boys, I had let him in; and how, he had proved to be a fearful wanderer about the earth, pursuing the race of Adam with inexplicable notions concerning the currency, and with a proposition that the Bank of England should, on pain of being abolished, instantly strike off and circulate, God knows how many thousand millions of ten-and-sixpenny notes.

The ghost heard me in silence, and with a fixed stare. “Barber!” it apostrophised me when I had finished.

“Barber?” I repeated—for I am not of that profession.

“Condemned,” said the ghost, “to shave a constant change of customers –now, me– now, a young man –now, thyself as thou art– now, thy father –now, thy grandfather; condemned, too, to lie down with a skeleton every night, and to rise with it every morning—”

(I shuddered on hearing this dismal announcement.)

“Barber! Pursue me!”

I had felt, even before the words were uttered, that I was under a spell to pursue the phantom. I immediately did so, and was in Master B.’s room no longer.

Most people know what long and fatiguing night journeys had been forced upon the witches who used to confess, and who, no doubt, told the exact truth—particularly as they were always assisted with leading questions, and the Torture was always ready. I asseverate that, during my occupation of Master B.’s room, I was taken by the ghost that haunted it, on expeditions fully as long and wild as any of those. Assuredly, I was presented to no shabby old man with a goat’s horns and tail (something between Pan and an old clothesman), holding conventional receptions, as stupid as those of real life and less decent; but, I came upon other things which appeared to me to have more meaning.

Confident that I speak the truth and shall be believed, I declare without hesitation that I followed the ghost, in the first instance on a broom-stick, and afterwards on a rocking-horse. The very smell of the animal's paint –especially when I brought it out, by making him warm– I am ready to swear to. I followed the ghost, afterwards, in a hackney coach; an institution with the peculiar smell of which, the present generation is unacquainted, but to which I am again ready to swear as a combination of stable, dog with the mange, and very old bellows. (In this, I appeal to previous generations to confirm or refute me.) I pursued the phantom, on a headless donkey: at least, upon a donkey who was so interested in the state of his stomach that his head was always down there, investigating it; on ponies, expressly born to kick up behind; on roundabouts and swings, from fairs; in the first cab –another forgotten institution where the fare regularly got into bed, and was tucked up with the driver.

Not to trouble you with a detailed account of all my travels in pursuit of the ghost of Master B., which were longer and more wonderful than those of Sinbad the Sailor, I will confine myself to one experience from which you may judge of many.

I was marvellously changed. I was myself, yet not myself. I was conscious of something within me, which has been the same all through my life, and which I have always recognised under all its phases and varieties as never altering, and yet I was not the I who had gone to bed in Master B.'s room. I had the smoothest of faces and the shortest of legs, and I had taken another creature like myself, also with the smoothest of faces and the shortest of legs, behind a door, and was confiding to him a proposition of the most astounding nature.

This proposition was, that we should have a Seraglio.

The other creature assented warmly. He had no notion of respectability, neither had I. It was the custom of the East, it was the way of the good Caliph Haroun Alraschid (let me have the corrupted name again for once, it is so scented with sweet memories!), the usage was highly laudable, and most worthy of imitation. "O, yes! Let us," said the other creature with a jump, "have a Seraglio."

It was not because we entertained the faintest doubts of the meritorious character of the Oriental establishment we proposed to import, that we perceived it must be kept a secret from Miss Griffin. It was because we knew Miss Griffin to be bereft of human sympathies, and incapable of appreciating the greatness of the great Haroun. Mystery impenetrably shrouded from Miss Griffin then, let us entrust it to Miss Bule.

We were ten in Miss Griffin’s establishment by Hampstead Ponds; eight ladies and two gentlemen. Miss Bule, whom I judge to have attained the ripe age of eight or nine, took the lead in society. I opened the subject to her in the course of the day, and proposed that she should become the Favourite.

Miss Bule, after struggling with the diffidence so natural to, and charming in, her adorable sex, expressed herself as flattered by the idea, but wished to know how it was proposed to provide for Miss Pipson? Miss Bule –who was understood to have vowed towards that young lady, a friendship, halves, and no secrets, until death, on the Church Service and Lessons complete in two volumes with case and lock– Miss Bule said she could not, as the friend of Pipson, disguise from herself, or me, that Pipson was not one of the common.

Now, Miss Pipson, having curly hair and blue eyes (which was my idea of anything mortal and feminine that was called Fair), I promptly replied that I regarded Miss Pipson in the light of a Fair Circassian.

“And what then?” Miss Bule pensively asked.

I replied that she must be inveigled by a Merchant, brought to me veiled, and purchased as a slave.

[The other creature had already fallen into the second male place in the State, and was set apart for Grand Vizier. He afterwards resisted this disposal of events, but had his hair pulled until he yielded.]

“Shall I not be jealous?” Miss Bule inquired, casting down her eyes.

“Zobeide, no,” I replied; “you will ever be the favourite Sultana; the first place in my heart, and on my throne, will be ever yours.”

Miss Bule, upon that assurance, consented to propound the idea to her seven beautiful companions. It occurring to me, in the course of the same day, that we knew we could trust a grinning and good-natured soul called Tabby, who was the serving drudge of the house, and had no more figure than one of the beds, and upon whose face there was always more or less black-lead, I slipped into Miss Bule’s hand after supper, a little note to that effect; dwelling on the black-lead as being in a manner deposited by the finger of Providence, pointing Tabby out for Mesrour, the celebrated chief of the Blacks of the Hareem.

There were difficulties in the formation of the desired institution, as there are in all combinations. The other creature showed himself of a low character, and,

when defeated in aspiring to the throne, pretended to have conscientious scruples about prostrating himself before the Caliph; wouldn't call him Commander of the Faithful; spoke of him slightingly and inconsistently as a mere "chap;" said he, the other creature, "wouldn't play" –Play!– and was otherwise coarse and offensive. This meanness of disposition was, however, put down by the general indignation of an united Seraglio, and I became blessed in the smiles of eight of the fairest of the daughters of men.

The smiles could only be bestowed when Miss Griffin was looking another way, and only then in a very wary manner, for there was a legend among the followers of the Prophet that she saw with a little round ornament in the middle of the pattern on the back of her shawl. But every day after dinner, for an hour, we were all together, and then the Favourite and the rest of the Royal Hareem competed who should most beguile the leisure of the Serene Haroun reposing from the cares of State –which were generally, as in most affairs of State, of an arithmetical character, the Commander of the Faithful being a fearful boggler at a sum.

On these occasions, the devoted Mesrour, chief of the Blacks of the Hareem, was always in attendance (Miss Griffin usually ringing for that officer, at the same time, with great vehemence), but never acquitted himself in a manner worthy of his historical reputation. In the first place, his bringing a broom into the Divan of the Caliph, even when Haroun wore on his shoulders the red robe of anger (Miss Pipson's pelisse), though it might be got over for the moment, was never to be quite satisfactorily accounted for. In the second place, his breaking out into grinning exclamations of "Lork you pretties!" was neither Eastern nor respectful. In the third place, when specially instructed to say "Bismillah!" he always said "Hallelujah!" This officer, unlike his class, was too good-humoured altogether, kept his mouth open far too wide, expressed approbation to an incongruous extent, and even once –it was on the occasion of the purchase of the Fair Circassian for five hundred thousand purses of gold, and cheap, too– embraced the Slave, the Favourite, and the Caliph, all round. (Parenthetically let me say God bless Mesrour, and may there have been sons and daughters on that tender bosom, softening many a hard day since!)

Miss Griffin was a model of propriety, and I am at a loss to imagine what the feelings of the virtuous woman would have been, if she had known, when she paraded us down the Hampstead Road two and two, that she was walking with a stately step at the head of Polygamy and Mahomedanism. I believe that a mysterious and terrible joy with which the contemplation of Miss Griffin, in this

unconscious state, inspired us, and a grim sense prevalent among us that there was a dreadful power in our knowledge of what Miss Griffin (who knew all things that could be learnt out of book) didn't know, were the main-spring of the preservation of our secret. It was wonderfully kept, but was once upon the verge of self-betrayal. The danger and escape occurred upon a Sunday. We were all ten ranged in a conspicuous part of the gallery at church, with Miss Griffin at our head –as we were every Sunday– advertising the establishment in an unsecular sort of way –when the description of Solomon in his domestic glory happened to be read. The moment that monarch was thus referred to, conscience whispered me, "Thou, too, Haroun!" The officiating minister had a cast in his eye, and it assisted conscience by giving him the appearance of reading personally at me. A crimson blush, attended by a fearful perspiration, suffused my features. The Grand Vizier became more dead than alive, and the whole Seraglio reddened as if the sunset of Bagdad shone direct upon their lovely faces. At this portentous time the awful Griffin rose, and balefully surveyed the children of Islam. My own impression was, that Church and State had entered into a conspiracy with Miss Griffin to expose us, and that we should all be put into white sheets, and exhibited in the centre aisle. But, so Westerly– if I may be allowed the expression as opposite to Eastern associations –was Miss Griffin's sense of rectitude, that she merely suspected Apples, and we were saved.

I have called the Seraglio, united. Upon the question, solely, whether the Commander of the Faithful durst exercise a right of kissing in that sanctuary of the palace, were its peerless inmates divided. Zobeide asserted a counter-right in the Favourite to scratch, and the fair Circassian put her face, for refuge, into a green baize bag, originally designed for books. On the other hand, a young antelope of transcendent beauty from the fruitful plains of Camden Town (whence she had been brought, by traders, in the half-yearly caravan that crossed the intermediate desert after the holidays), held more liberal opinions, but stipulated for limiting the benefit of them to that dog, and son of a dog, the Grand Vizier—who had no rights, and was not in question. At length, the difficulty was compromised by the installation of a very youthful slave as Deputy. She, raised upon a stool, officially received upon her cheeks the salutes intended by the gracious Haroun for other Sultanas, and was privately rewarded from the coffers of the Ladies of the Hareem.

And now it was, at the full height of enjoyment of my bliss, that I became heavily troubled. I began to think of my mother, and what she would say to my taking home at Midsummer eight of the most beautiful of the daughters of men,

but all unexpected. I thought of the number of beds we made up at our house, of my father's income, and of the baker, and my despondency redoubled. The Seraglio and malicious Vizier, divining the cause of their Lord's unhappiness, did their utmost to augment it. They professed unbounded fidelity, and declared that they would live and die with him. Reduced to the utmost wretchedness by these protestations of attachment, I lay awake, for hours at a time, ruminating on my frightful lot. In my despair, I think I might have taken an early opportunity of falling on my knees before Miss Griffin, avowing my resemblance to Solomon, and praying to be dealt with according to the outraged laws of my country, if an unthought-of means of escape had not opened before me.

One day, we were out walking, two and two—on which occasion the Vizier had his usual instructions to take note of the boy at the turnpike, and if he profanely gazed (which he always did) at the beauties of the Hareem, to have him bowstrung in the course of the night– and it happened that our hearts were veiled in gloom. An unaccountable action on the part of the antelope had plunged the State into disgrace. That charmer, on the representation that the previous day was her birthday, and that vast treasures had been sent in a hamper for its celebration (both

baseless assertions), had secretly but most pressingly invited thirty-five neighbouring princes and princesses to a ball and supper: with a special stipulation that they were "not to be fetched till twelve." This wandering of the antelope's fancy, led to the surprising arrival at Miss Griffin's door, in divers equipages and under various escorts, of a great company in full dress, who were deposited on the top step in a flush of high expectancy, and who were dismissed in tears. At the beginning of the double knocks attendant on these ceremonies, the antelope had retired to a back attic, and bolted herself in; and at every new arrival, Miss Griffin had gone so much more and more distracted, that at last she had been seen to tear her front. Ultimate capitulation on the part of the offender, had been followed by solitude in the linen-closet, bread and water and a lecture to all, of vindictive length, in which Miss Griffin had used expressions: Firstly, "I believe you all of you knew of it;" Secondly, "Every one of you is as wicked as another;" Thirdly, "A pack of little wretches."

Under these circumstances, we were walking drearily along; and I especially, with my Moosulmaun responsibilities heavy on me, was in a very low state of mind; when a strange man accosted Miss Griffin, and, after walking on at her side for a little while and talking with her, looked at me. Supposing him to be a minion of the law, and that my hour was come, I instantly ran away, with the

general purpose of making for Egypt.

The whole Seraglio cried out, when they saw me making off as fast as my legs would carry me (I had an impression that the first turning on the left, and round by the public-house, would be the shortest way to the Pyramids), Miss Griffin screamed after me, the faithless Vizier ran after me, and the boy at the turnpike dodged me into a corner, like a sheep, and cut me off. Nobody scolded me when I was taken and brought back; Miss Griffin only said, with a stunning gentleness, This was very curious! Why had I run away when the gentleman looked at me?

If I had had any breath to answer with, I dare say I should have made no answer; having no breath, I certainly made none. Miss Griffin and the strange man took me between them, and walked me back to the palace in a sort of state; but not at all (as I couldn't help feeling, with astonishment) in culprit state.

When we got there, we went into a room by ourselves, and Miss Griffin called in to her assistance, Mesrour, chief of the dusky guards of the Hareem. Mesrour, on being whispered to, began to shed tears. "Bless you, my precious!" said that officer, turning to me; "your Pa's took bitter bad!"

I asked, with a fluttered heart, "Is he very ill?"

"Lord temper the wind to you, my lamb!" said the good Mesrour, kneeling down, that I might have a comforting shoulder for my head to rest on, "your Pa's dead!"

Haroun Alraschid took to flight at the words; the Seraglio vanished; from that moment, I never again saw one of the eight of the fairest of the daughters of men.

I was taken home, and there was Debt at home as well as Death, and we had a sale there. My own little bed was so superciliously looked upon by a Power unknown to me, hazily called "The Trade," that a brass coal-scuttle, a roasting-jack, and a birdcage, were obliged to be put into it to make a Lot of it, and then it went for a song. So I heard mentioned, and I wondered what song, and thought what a dismal song it must have been to sing!

Then, I was sent to a great, cold, bare, school of big boys; where everything to eat and wear was thick and clumpy, without being enough; where everybody, large and small, was cruel; where the boys knew all about the sale, before I got there, and asked me what I had fetched, and who had bought me, and hooted at me, "Going, going, gone!" I never whispered in that wretched place that I had

been Haroun, or had had a Seraglio: for, I knew that if I mentioned my reverses, I should be so worried, that I should have to drown myself in the muddy pond near the playground, which looked like the beer.

Ah me, ah me! No other ghost has haunted the boy’s room, my friends, since I have occupied it, than the ghost of my own childhood, the ghost of my own innocence, the ghost of my own airy belief. Many a time have I pursued the phantom: never with this man’s stride of mine to come up with it, never with these man’s hands of mine to touch it, never more to this man’s heart of mine to hold it in its purity. And here you see me working out, as cheerfully and thankfully as I may, my doom of shaving in the glass a constant change of customers, and of lying down and rising up with the skeleton allotted to me for my mortal companion.

DİPNOTLAR

[1] İngilizcede howl feryat, owl baykuş demektir. Burada ses benzerliğine dayanan bir espri.

[2] Tom Thumb: Boyu başparmak uzunluğunda olan ünlü bir masal kahramanı.

[3] 17. yüzyılda yaşamış olan ünlü bir isyancı.

[4] Crichton: 16. yüzyılda yaşamış olan ünlü bir İskoç soylusu.

[5] Yunan mitolojisinde Zeus'la Europa'nın oğlu.

[6] Kalomel: Müshil ilacı olarak kullanılan tatsız ve renksiz toz.

DİPNOTLAR

[1] *Tehlikeli İlişkiler*: Choderlos de Laclos, Bordo Siyah Klasik Yayınlar, 2006, İstanbul.

[2] Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832): Alman şair, oyun yazarı, romancı.

[3] Romain Rolland (1866-1944): Fransız romancı, oyun ve deneme yazarı.

[4] Stendhal (1783-1842): 19. yüzyılın önde gelen Fransız romancılarından.

[5] William Thackeray (1811-1863): İngiliz romancı.

[6] Franz Kafka (1883-1924): Almanca yazan Çek yazarı.

[7] Stanley Kubrick (1928-1999): Amerikalı film yönetmeni.

[8] William Shakespeare (1564-1616): İngiliz oyun yazarı.

DİPNOTLAR

[1] Tom Thumb: A famous traditional hero who is no bigger than a thumb.

[2] A famous rebel who lived in seventeeth century.

[3] Crichton: One of the famous Scotch noble lived in sixteenth century.

[4] The son of Zeus and Europa in Greek myths.

[5] Calomel: A tasteless colorless powder used medicinally as a cathartic.